

De Lichtbrenger voor zoekers naar Waarheid

Lucifer®

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

**Spirituele
milieubescherming**

**Hoe behoud je de
band met de Bron?**

**Wat zijn innerlijke
stemmen?**

**De esoterische
achtergrond van
zwaartekracht**

Werken straffen?

**De potenties van
herstelrecht**

Afbeelding omslag:

Is de relatie tussen mensen en
bijen gekenmerkt door *verbruik*,
gebruik of is er sprake van een
werkelijke samenwerking?
Zie de *Licht op ...* van dit nummer.

Licht op ... Spirituele of materiële milieubescherming

2

Een introspectie over de vragen: hoe leven we, ten koste van wat leven we, en hoe spiritueel is onze levenswijze?

Herman C. Vermeulen

Hoe kun je de Point Loma-traditie in lijn houden met de Loge van Mededogen?

4

Hoe kun je een zich dynamisch ontwikkelende organisatie, waarin de leden in harmonie samenwerken, in contact houden met de Bron?

Herman C. Vermeulen

Innerlijke stemmen

7

Wat zijn de stemmen die psychiatrische patiënten vaak horen? Waarom kunnen zij ze horen en anderen niet?

Barend Voorham

Zwaartekracht – deel 1

13

Het eerste van een tweetal artikelen over de zwaartekracht, waarin de theosofische grondprincipes worden uitgelegd, die nodig zijn om het begrip zwaartekracht te begrijpen.

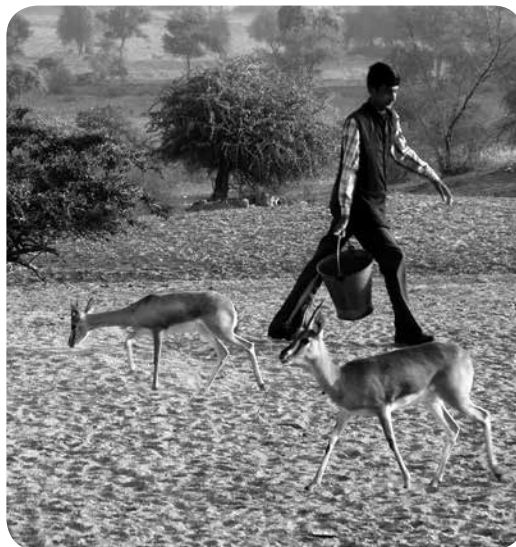
Paul van Zutphen

Is beter gedrag door straf afdwingbaar?

19

Lukt het door straf wangedrag bij te sturen?

Barend Voorham

De bishnoi in India volgen de regel, dat zij een deel van hun opbrengst aan de dieren geven. Deze man geeft een emmer gierst aan de gazellen.

Herstelrecht en veiligheid –inzetten op de ‘milde waarden’

23

‘Milde waarden’, fundament van een veilige samenleving

Bianca Peeters en Thea Kors

Gesignaleerd

25

- » “Eet zoveel als je wilt en betaal wat je hart vindt dat het waard is.”

Uw Vragen

26

- » Kunnen dieren denken?
- » Stamcellen geven ‘opfriscursus’
- » Religie en extremisme

Activiteiten Agenda

30

- » Wereldreis door eigen stad (Den Haag)
- » Lezingen in maart en april 2013

Licht op ...

Spirituele of materiële milieubescherming

Manipulatie van dingen of gebruik van wezens?

Deze 'Licht op' is voortgekomen uit een introspectie over de vragen: hoe leven we, ten koste van wat leven we, en hoe spiritueel is onze levenswijze? Als we kijken naar onze algemene denkwijze en levenswijze in deze wereld, zien we als een van de dominante karaktertrekken dat we dingen die ons niet zinnen graag naar onze hand zetten: van dijken bouwen en rivieren omleggen tot allerlei vormen van massaproductie — die ook massale vervuiling produceert.

Nu is dit alleen nog bekeken vanuit het uiterlijke gebied, waarin we bepaalde materiële gevolgen zien. We komen tot heel andere vraagstukken als we van het spiritualistische uitgangspunt uitgaan, zoals de Theosofia doet. Dit uitgangspunt houdt in dat de uiterlijke wereld bezield wordt door bewustzijn, door wezens — een visie met grote praktische waarde, zoals we in *Lucifer* steeds proberen te laten zien. Als we nu vanuit dit spirituele uitgangspunt kijken naar ons milieugebruik, dan blijken alle situaties te gaan om *een samenwerking van wezens binnen een groter verband*. Overal zien we wezens in een samenwerkingsverband met andere wezens: wezens die elk in een uniek stadium van ontwikkeling zijn.

Dat we noodzakelijk samenwerken, kunnen we zelf eenvoudig vaststellen. Denk bijvoorbeeld aan de hele rij medemensen die betrokken zijn bij onze voedselproductie en onze medische hulp. Deze mens-mens-relaties vormen het 'horizontale' vlak, maar ook in de verticale lijn is er samenwerking. Denkt u maar – als we beginnen met die voorbeelden die het gemakkelijkst te ervaren zijn – aan de vele miljarden minder ver ontwikkelde wezens die in onze voedselketen zitten, en ook de vele wezens die ons lichaam met zijn organen, cellen, moleculen en atomen opbouwen. Maar er is ook een samenwerking met de gebieden 'boven' ons, met mede-wezens die ons spiritueel vooruit zijn, zoals de grote Denkers en Wijzen. Letten we bij ons denken en doen ook aan die verticale lijn of letten we alleen op de horizontale lijn?

U zult misschien zeggen: die horizontale verbanden zijn voor mij al moeilijk genoeg om te overzien, moet ik mij ook nog zorgen maken over die verticale lijn? Wat we in feite willen laten zien, is dat deze twee onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Vanuit het bewustzijnsuitgangspunt bekeken is er altijd sprake van een beïnvloeding op meerdere gebieden tegelijk. Wat gebeurt er bijvoorbeeld als we honing eten, melk drinken, bevruchte eieren eten of als we diersoorten in leven houden die op natuurlijke wijze aan het uitsterven zijn, zoals de reuzenpanda's? Of als we dieren fokken voor consumptie en ze vervolgens consumeren, waardoor we hun levens verkorten — om nog niet eens te spreken over de slechte leefomstandigheden waaronder dat vaak gebeurt?

Dit zijn allemaal voorbeelden waarin veel meer gebeurt dan wat we zien op dit uiterlijke gebied. We beïnvloeden ook de bewustzijnskant, de belevingskant van de wezens die onderhevig zijn aan, of slachtoffer zijn van wat we doen. U zou ertegen in kunnen brengen dat er altijd wel iets is wat lijdt onder onze handelingen. Dit is geen nieuw probleem: er spelen altijd ethische vraagstukken over onze verantwoordelijkheid voor de wezens waarmee we verbonden zijn. En vele Wereldleraren hebben richtlijnen gegeven waardoor we het veroorzaken van lijden kunnen vermijden.

Van verbruik naar gebruik naar samenwerking

Onze eerste conclusie is: hoe we het ook wenden of keren, we hebben elkaar nodig; we kunnen alleen door samenwerking groeien en ons ontwikkelen. Samenwerking is dus het uitgangspunt, maar er zijn vele vormen van samenwerking mogelijk.

- *Verbruik*. Met dit abstracte begrip bedoelen we dat we anderen verbruiken, op anderen teren. Denkt u aan slavernij. Die doet zich heden ten dage nog steeds voor. Dat gebeurt in zijn meest primitieve vorm als bezit van lijfeigenen, maar ook in de subtielere vorm van kinderarbeid en werkdagen van zestien uur. Kortom: het nastreven van ons eigen nut mag letterlijk ten koste gaan van de ander.
- *Gebruik* is een vorm van samenwerking die we tegenwoordig als een win/winsituatie zouden omschrijven. Allebei de partijen hebben voordeel uit de *deal*. De samenwerking heeft ook de ander voordeel opgeleverd, dus moet niemand zeuren. We gebruiken elkaar, maar een diepgaande samenwerking is iets heel anders.
- *Werkelijke samenwerking* heeft een veel verdergaande en diepere betekenis dan alleen voordeel nastreven op productniveau. Het gaat om het opbouwen van een relatie, dus niet alleen om een win/win-verhouding. Werkelijke samenwerking moet groei, wederzijdse stimulans, onderlinge steun in bredere zin inhouden. We helpen elkaar te ontwikkelen.

Deze manier van werken wordt nogal eens weersproken met de opmerking: ja, maar dan kunnen die anderen na een tijdje ook wat ik nu kan. Dat is een indirecte manier van zeggen: “Ik wil niet verder gaan dan ‘gebruik.’” Maar we zouden juist trots moeten zijn als onze samenwerking leidt tot de groei en ontwikkeling van de ander. U begrijpt dat deze denkwijze haaks staat op de gebruikelijke ideeën over patenten, alleenrecht, enzovoort. Stel u een samenwerkende wereld voor waarin Wijsheid, Filosofie, Wetenschappelijke kennis en productkennis gewoon gedeeld worden met iedereen. Vele hedendaagse problemen zouden wegsmelten als sneeuw voor de zon.

Verbruik en gebruik omzetten naar samenwerking is een grote uitdaging. Het is ook een leerproces, want het is afhankelijk van de ontwikkeling van onze visie. In hoeverre wil je bij het aanleggen van havens en kunstmatige eilanden rekening houden met de invloed die dat heeft op de dieren die er leven — tijdens de constructie maar ook na afloop? In hoeverre veranderen we ons eetgedrag als we van samenwerking uit willen gaan? Dan zouden we alleen die producten moeten eten die de andere wezens helpen zich te ontwikkelen.⁽¹⁾ U begrijpt wel dat dan vele producten niet meer in aanmerking komen. Daar is een grens aan: u kunt terecht zeggen dat we altijd andere wezens nodig hebben om te kunnen leven.

Respect, harmonie, samenwerking, leven ten koste van zo min mogelijk andere wezens, en alle andere wezens zo min mogelijk remmen in hun ontwikkeling: hiervoor bestaan geen absolute regels. De gedragslijn die we volgen is steeds afhankelijk van onze ethische en morele ontwikkeling. Hoe meer we ons morele besef hebben ontplooid, des te minder zullen we andere wezens remmen. En omdat onze regels voortkomen uit de groei van onze inzichten, zullen ze voor ons een vanzelfsprekendheid zijn: geen kwestie van ‘niet mogen’ maar van ‘niet willen’.

Herman C. Vermeulen

Referentie

1. Er is een volk in Rajasthan, India, dat aan de rand van de woestijn leeft: de Bishnoi. De grond is niet rijk en de oogsten niet overvloedig. Toch hebben ze een stelregel dat ze zo'n tien procent van de opbrengsten van het land geven aan de dieren. Dan zie je bijvoorbeeld dat ze enkele zakken rijst aan de vogels voeren. Deze mensen nu leiden een leven dat wellicht sober is, maar dat geen echt gebrek kent, zeker als je het vergelijkt met andere bewoners van India. Zie: www.bishnoi.org/rules.php.

Hoe kun je de Point Loma-traditie in lijn houden met de Loge van Mededogen?

Op het Point Loma Convivium dat van 14 tot 17 augustus 2011 in San Diego (Californië) gehouden werd, sprak Herman C. Vermeulen onderstaande, door de redactie enigszins ingekorte en geredigeerde, rede uit.

Ik wil graag met u enkele ideeën uitwisselen hoe we onze Point Loma-traditie levend kunnen houden, en hoe we de verbinding met de Bron waar ze uit voortkomt in stand kunnen houden. Je moet die Bron dan wel kennen. Je moet de principes bestuderen.

Elke organisatie is een levend, dynamisch voertuig, opgebouwd uit leden die tezamen groeien en werken. De leden gezamenlijk en elk lid afzonderlijk gedragen zich eveneens dynamisch. Maar de vraag is: hoe kun je zo'n dynamisch organisme, waarin de leden in harmonie samenwerken, in contact houden met de Bron?

Een antwoord op die vraag is te lezen in de brief van de Mahâ Chohan uit 1882⁽¹⁾ — een brief die in theosofische kringen goed bekend is en die nog steeds heel modern en helder overkomt en een goede richtlijn geeft. Als je de andere literatuur bestudeert, zoals die van G. de Purucker en ook kijkt naar zijn *Fraternization*-activiteiten – de poging om tot betere sa-

menwerking tussen de verschillende theosofische organisaties te komen – dan vind je ook daar richtlijnen hoe we het contact met de Bron kunnen behouden en hoe we de traditie moeten voortzetten, hoewel we in een dynamische situatie zitten.

Dappere soldaten hebben geen aanmoediging nodig

We moeten ons van één ding goed bewust zijn: het feit dat we onderdeel zijn van de Point Loma-traditie wil niet zeggen dat we een soort certificaat van de Loge van Mededogen hebben. Er is geen garantie dat we altijd tot die traditie blijven behoren, alleen vanwege het feit dat we eruit voortkomen. In dit licht moeten we ons werk beoordelen.

We moeten ons dan ook steeds afvragen in deze dynamische en veranderende omstandigheden, of ons werk, onze ideeën en activiteiten nog in de lijn liggen van de oorspronkelijke principes. Sommigen zeggen: we moeten in harmonie zijn met en

Kerngedachten:

- » We moeten ons werk, onze ideeën en activiteiten toetsen aan de oorspronkelijke principes van de Theosofia.
- » Werken volgens de traditie wil zeggen de leringen doorgeven en werken binnen de dynamiek van de hedendaagse samenleving, terwijl we blijven resoneren met de Bron.
- » We kunnen ons werk alleen doen als we samenwerken vanuit mededogen.

resoneren op de Loge van Mededogen.

Natuurlijk kun je zeggen: Gottfried de Purucker is er geweest; een schitterend, uiterst spiritueel ontwikkeld mens; de leringen zijn er. Maar hebben we nu een andere, schitterende, hoog spirituele leider nodig om de link in stand te laten? Hebben we zo iemand nodig om de leringen verder te verspreiden in het dagelijks leven en te leren die toe te passen? Dat is een heel belangrijke vraag.

Er waren mensen die in de nabijheid van het heldere zonlicht van De Purucker hadden geleefd. Na zijn heengaan was voor hen het omgaan met andere personen een zekere teleurstelling. Daarom moeten we ons afvragen – nu we de leringen ontvangen hebben en op de hoogte zijn gebracht van de principes en de uitleg – of we dan nog een andere hoog spiritueel mens nodig hebben.

Een van de Meesters zegt in een brief aan W.Q. Judge: “Goede soldaten hebben noch opdrachten noch voortdurende aanmoediging nodig.”⁽²⁾ Aan goede soldaten hoef je niet elke dag te vertellen wat ze moeten doen. Als je weet wat het doel is, dan kun je eraan werken. Ik denk dat we nu in zo'n situatie zitten.

Resonantie en traditie

We moeten wel blijven resoneren met de Bron. En ‘resonantie’ is hier een goede term, zeker vanuit technisch gezichtspunt beschouwd. Resonantie wil namelijk niet

zeggen dat je op dezelfde frequentie zit, maar dat je in dezelfde harmonie werkt. Misschien werken we op een veel hogere of lagere frequentie – dat hangt er een beetje vanaf hoe je dat ‘hogere’ en ‘lager’ ziet – maar we moeten in resonantie zijn met de Bron. Dat is het belangrijkste waar we voor moeten werken.

Traditie is op zich goed, maar niet in de zin van ouderwets of conservatief zijn; of stug en rigide. Zoals wij traditie opvatten, betekent het dat we moeten werken om de leringen toe te passen, maar dan wel naar de behoefte van de mensen die nu leven en volgens de eisen van de hedendaagse samenleving, die veel dynamischer is dan die van een eeuw geleden.

Toen Gottfried de Purucker omstreeks 1930 in Den Haag was en het verkeer daar zag, zei hij: “Pff, dit is Kâma Loka.” Als wij in de VS rondrijden, dan vinden we dat lekker relaxed vergeleken met Nederland en Europa, vooral met landen als Spanje en Italië. Soms heb je de indruk dat die landen helemaal geen verkeersregels kennen.

We zitten dus in een veel dynamischere wereld. De uitdaging die we hebben, is hoe kunnen we blijven resoneren met de Bron, ja, hoe kan onze boot in de goede richting blijven varen? Hoe kunnen we een actieve en inspirerende rol in de hedendaagse samenleving spelen? Hoe kunnen we mensen de juiste leringen geven, de leringen die ze nodig hebben? We hebben op dit symposium een aantal

De Bengaalse vijf of *banyan*-boom vormt ‘kind-bomen’ die zelfstandig wortelen en niettemin verbonden blijven met hun ouderstam, hun bron.

voorbeelden gegeven van hoe we dat proberen te doen. Dat is een uitdaging. Daar moeten we voor werken. En daarvoor hebben we elkaar nodig. We kunnen dat niet alleen doen. Daarvoor is die taak veel te zwaar. We moeten het gezamenlijk doen. Hoe meer, hoe beter! Vooral als het ons lukt in de juiste resonantie te werken.

Mededogen

Een van de belangrijkste kenmerken van de Bron waaruit we voortkomen, is mededogen. Mededogen is het antwoord, het motief en de manier waarop we moeten werken. Op de *International Theosophical Conference* had ik hierover een gesprek met Gene Jennings. Gene is een heel dynamische persoon en hij zei: "Herman, mededogen zonder onderscheidingsvermogen brengt je in de verdommenis." Dat is misschien niet al te beleefd, maar het is wel duidelijk. Ofwel, mededogen is goed, maar het betekent niet dat we altijd moeten toegeven, of met alles moeten instemmen; dat we op het persoonlijke vlak altijd aardig moeten zijn. Mededogen betekent dat we de juiste Liefde moeten geven, en de juiste daden moeten verrichten en soms anderen op de juiste wijze moeten corrigeren en de juiste houding aannemen om de boot in de goede richting te laten varen.

Als we dit doen, en als we de principes vasthouden, dan kunnen we in contact blijven met de Bron.

Wat houdt dat contact dan in? Krijgen we elke week een e-mail van een van de Meesters, waarin staat dat we goed werk doen? Nee, we hebben de opdracht vele jaren geleden al gekregen. Als we samenwerken en in de juiste geest werken, dan krijgen we ondersteuning. Ik kan daar een aantal voorbeelden van geven, maar dat zal ik niet doen, want dat zijn mijn eigen ervaringen of ervaringen van ons team. Maar we hebben werkelijk ervaren dat als we samenwerken, we ook kansen krijgen. We moeten die kansen zien en gebruiken.

Een van die kansen was om hier te zijn. We zijn hier met een groep zeer positieve werkers. Het is slechts een kleine groep, want veel leden beschikken niet over de financiële middelen om naar hier te reizen. En dit was een goede kans.

We willen met jullie deze kans benutten en met jullie verder werken en het werk uitbreiden.

Ik denk dat als we alle kansen benutten, we resoneren op en contact hebben met de oorspronkelijke organisatie waar we zo graag mee verbonden zijn.

Ik geloof dat het nu tijd is om jullie iets van de moderne mogelijkheden te laten zien. Ik wil graag demonstreren

Wat onze organisatie het hardst nodig heeft

Van William Quan Judge is het volgende, waardevolle citaat:

"Het eerste doel van ons Genootschap is het vormen van een kern van Universele Broederschap. (...) Dit eerste doel betekent naastenliefde. Elke Theosoof moet dan ook niet alleen doorgaan met zijn liefdadige activiteiten - persoonlijk of publiek - maar hij moet ook streven naar zo'n begrip van de theosofische filosofie dat hij die op een praktische en makkelijk te begrijpen manier kan uitleggen. Zijn naastenliefde houdt dan veel meer in, omdat hij in de behoeften van de innerlijke mens voorziet. Deze innerlijke mens is een denkend wezen dat zich voedt met een juiste of onjuiste filosofie. Als hem de onjuiste gegeven wordt, dan brengt hij, verwrongen en ziek als hij is, zijn instrument, de uiterlijke mens, tot verwarring en smart.

Welnu, omdat de theosofische theorieën bijzonder vreemd, fascinerend en ongewoon waren - en nog steeds zijn - als we ze met de gebruikelijke leringen over mensen en dingen vergelijken, zijn veel leden zich bezig gaan houden met metafysische speculatie of zijn gaan duiken in het occulte en wonderbaarlijke, en hebben daarbij vergeten dat de hogere naastenliefde vraagt om het verspreiden onder de mensen van een juiste grondslag voor ethiek, denken en doen. En daarom komen we vaak Theosofen tegen die met elkaar debatteren over gecompliceerde leerstellingen zonder direct praktisch nut in het leven, terwijl andere leden en sommige belangstellenden een zucht van opluchting slaken wanneer iemand de studies in zodanige banen leidt dat alle leringen ook het dagelijkse leven omvatten en daar toegepast kunnen worden."⁽³⁾

hoe we met het internet de Theosofie kunnen helpen verspreiden.

Referenties

1. Deze brief is onder andere gepubliceerd in *Lucifer*, jaargang 34, nummer 2, april 2012, blz. 58-60.
2. W.Q. Judge, 'Transcription of the Two Letters from Master M.' Opgenomen in *Echoes of the Orient*, Point Loma Publications, San Diego 1980, deel 1, blz. lvi.
3. W.Q. Judge, 'What our Society Needs Most'. Artikel in: *Echoes of the Orient*, 3 delen, Point Loma Publications, San Diego 1975, deel 1, blz. 260 (blz. 279 in de 2009-editie).

Innerlijke stemmen

Op hun website plaatsten Sally en James Colbert het artikel 'Schizophrenia and the Search for the Soul'.⁽¹⁾ Daarin beschreven ze hun persoonlijke ervaringen met hun twee schizofrene dochters, die ze met behulp van de Theosofia zo goed mogelijk hebben geprobeerd te helpen. Een belangrijk onderdeel van hun artikel werd gewijd aan het horen van stemmen, iets waar psychiatrische patiënten nogal eens last van kunnen hebben.

Dit artikel wil proberen wat meer inzicht te geven in wat die stemmen zijn en waarom mensen ze kunnen horen.

Kerngedachten:

- » Het horen van stemmen komt relatief vaak voor. Die stemmen zijn door de persoonlijke mens omgezette vibraties, al dan niet uit zijn eigen bewustzijn, in een stem. Die stem is voor hem zeer werkelijk.
- » Er zijn verschillende stemmen, die corresponderen met de verschillende bewustzijnskwaliteiten in de mens.
- » Harmonie en zelfdiscipline leiden tot het beheersen van die stemmen.

Er zijn tamelijk veel mensen die stemmen horen. Volgens onderzoeken horen tussen de vier en tien procent van de mensen stemmen. Het schijnt dat tien procent van de Nederlanders wel eens een stem hoort. De meesten van hen horen zo'n stem maar enkele keren; ze horen dan bijvoorbeeld hun eigen naam roepen. Vooral in tijden van stress doet dit zich voor.⁽²⁾ Er zijn evenwel ook mensen die veel frequenter stemmen horen; soms wel elke dag en soms wel verschillende stemmen. Hoe de stemmen ervaren worden, is ook in elk geval anders. Er zijn mensen die er geen last van hebben, maar veel mensen lijden onder wat ze hun innerlijke kwelgeesten noemen. Sommige stemmen zijn vriendelijk, andere duidelijk gemeen.

Ten slotte zijn er onder de mensen die stemmen horen, psychiatrische

patiënten, maar dat hoeft niet. De meerderheid van de stemmenhoorders kan in het praktische leven goed functioneren.

Dit onderwerp heeft dus veel facetten. We willen er hier enkele vanuit een theosofisch perspectief wat nader belichten.

Werkelijkheid en illusie

Alles wat afwijkt van de meerderheid, wordt raar gevonden. Vandaar dat er vaak met een frons gekeken wordt naar mensen die stemmen horen. Deskundigen spreken dan over *auditieve hallucinaties*. Ook wordt er wel op mensen die stemmen horen en bepaalde wanen hebben het etiketje 'schizofrenie' geplakt. Dan heb je het verschijnsel benoemd en lijkt de zaak opgelost.

Maar natuurlijk is de zaak niet opge-

lost. Want wat zijn die stemmen? Als je ze onder de noemer hallucinatie plaatst, dan zeg je in feite dat die stemmen niet bestaan en dat dus de mensen die ze menen te horen, in een illusie leven: ze horen iets wat er helemaal niet is. Zelf kennen de meeste mensen die stemmen horen daar een grote mate van werkelijkheid aan toe. Over wat die stemmen precies zijn, verschillen ze van mening. Sommigen beweren dat het gedachten zijn, anderen menen dat het overleden naasten zijn. Weer anderen weten het gewoon niet. Maar voor bijna allen zijn die stemmen even werkelijk als de stem uit de mond van iemand met wie je praat. Nu is 'werkelijkheid' een relatief begrip. Wat voor de een werkelijk is, is voor de ander een illusie. In feite maken we allen onze eigen werkelijkheid door met ons bewustzijn iets de status van werkelijk toe te kennen. We identificeer ons ermee en het is waar voor ons.

Het is daarom wel erg gemakkelijk het horen van stemmen af te doen als hallucinaties, want voor degenen die stemmen horen, is het een werkelijkheid.

Stemmen en bewustzijn

De stemmen bestaan dus echt, althans voor degenen die ze horen. Maar veel van deze mensen weten zelf niet wat die stemmen zijn en waar ze vandaan komen. Wellicht dat wij, met behulp van de Theosofia, hier wat over kunnen zeggen.

Het eerste wat opvalt, is dat er verschillende soorten stemmen zijn: van edelmoedige tot ronduit laag-bij-de-grondse. Stemmen die aanzetten tot gruweldaden of tot sociale isolatie. Maar ook Mahâtma Gandhi, Lincoln en Socrates hoorden een innerlijke stem, en die spoorde hen aan tot edelmoedige daden.

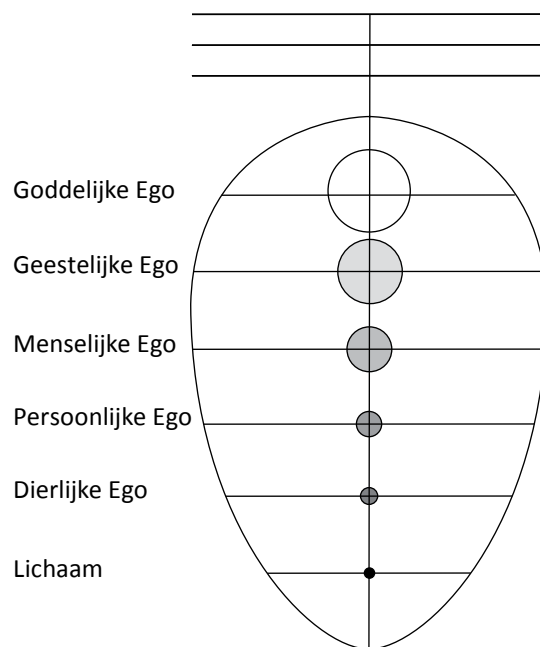
Welnu, als je een studie maakt van het bewustzijn, dan ontdek je dat dit, net als de verschillende stemmen, is onder te verdelen in kwalitatief verschillende aspecten. Het bewustzijn bestaat uit gelaagdheden, die zich hiërarchisch verhouden.

Je kunt het menselijke bewustzijn op verschillende manieren beschouwen. Je kunt het zien als een bepaald krachtenveld, met zeven karakteristieken. Je kunt het ook zien als een stroom van bewustzijn, waarin verschillende krachtcentra zitten. Die centra worden monaden genoemd. Dit zijn in essentie grenzenloze bewustzijnscentra. Die monaden zijn dus levende wezens. Ze verhouden zich hiërarchisch tot elkaar; het verder ontwikkelde bewustzijn doet het minder ver ontwikkelde bewustzijn uit zichzelf voortkomen (zie ei-schema). De hoger in het schema getekende monaden hebben zich verder ontwikkeld dan de

daaronder liggende. Elk zo'n monade heeft daarom een bepaald karakter: een ego. Deze karakteristiek laat dus zien, tot welk punt het wezen zich tot nu toe heeft ontplooid. De hoogste monaden in deze stroom van bewustzijn zijn de Goddelijke Ego, de Geestelijke Ego en de Menselijke Ego. Hoewel er tussen deze drie nog grote verschillen in ontwikkeling bestaan, zijn zij veel verder ontwikkeld dan de doorsneemings. De gemiddelde mens leeft vooral in de Persoonlijke Ego: het type bewustzijn dat we kunnen omschrijven als het ik-ben-ik-bewustzijn. De invloeden van de drie hogere monaden zijn voor hem de geestelijke impulsen, de aandrang om een edel mens te zijn en de influisteringen van het geweten.

'Onder' de Persoonlijke Ego bevinden zich de Dierlijke Ego en het lichaam, dat de drager of het voertuig is van de gehele stroom van bewustzijn.

Welnu, de verschillende soorten stemmen die door mensen gehoord worden, corresponderen met de verschillende monaden in dit ei-schema. Hoe gaat dat in zijn werk?

Wat zijn die stemmen?

Elk van deze monaden of ego's leeft op zijn eigen gebied, zijn eigen leefwereld. Daar leeft en leert hij. De Geestelijke of Menselijke Ego bijvoorbeeld daalt niet af naar onze leefwereld – de sfeer van de Persoonlijke Ego – om in onze taal iets tegen de Persoonlijke Ego te vertellen. Dat wil niet zeggen dat er geen contact is tussen de verschillende ego's, want er is een voortdurende uitwisseling van krachten en energieën, maar de verschillende ego's

zitten niet op hetzelfde niveau. Ze communiceren met elkaar, doordat de ene bepaalde impulsen of vibraties uitzendt, die een andere ego, op zijn eigen bestaansgebied, opvangt. De vergelijking die we altijd maken is die van een snaar die in een bepaalde toon gestemd staat; als je een andere snaar in diezelfde toon aanslaat – ook al staat hij een octaaf hoger of lager – dan gaat de eerste snaar meetrillen. Communicatie dus door overeenkomstige vibratiekarakteristiek. Die monaden zijn eveneens op te vatten als transformatoren, die het bewustzijn naar een ander gebied transformeren. Ze behoren tot dezelfde levensstroom, maar functioneren op verschillende gebieden. Welnu, stel dat er een bepaalde impuls is die van bijvoorbeeld de Menselijke Ego naar de Persoonlijke Ego uitgaat. Dat is alsof er een bepaalde vibratie het bewustzijn van de Persoonlijke Ego beroert. Die ‘vertaalt’ die impuls naar voor hem begrijpelijke beelden of klanken. Die ‘vertaling’ is uiteraard overeenkomstig zijn eigen karakteristiek. Dus iemand die geneigd is in beelden te denken, zal een plaatje zien, terwijl iemand die meer in klanken denkt, wellicht een stem hoort. Of misschien ervaren we die impuls als een in eerste instantie ietwat vaag spiritueel beeld. We moeten er ons nog verder op richten om het concreter te maken. Maar er kunnen ook vibraties zijn, die niet zozeer van de stroom van bewustzijn die we zijn, zelf komen, maar van andere entiteiten. Maar ook nu zal de persoonlijke mens die vibraties ‘vertalen’ in zijn eigen bijzondere beelden of klanken.

Innerlijke stemmen die gehoord worden, kunnen daarom zijn: de door de persoonlijke mens omgezette vibraties afkomstig van de spirituele of astrale delen van zijn eigen menselijke natuur, of van andere wezens met wie hij een contact heeft opgebouwd.

In alle gevallen is het de Persoonlijke Ego die de ‘vertaalslag’ maakt. Daarmee vereenzelvigen de meeste mensen zich. In de Persoonlijke Ego zijn ze ‘wakker’. Daarom spreekt de innerlijke stem van een Nederlander Nederlands en die van een Engelsman of Amerikaan Engels.

Stemmen van verschillende bewustzijnskwaliteiten

Laten we eens kijken of we het niveau van de verschillende stemmen kunnen plaatsen in het ei-schema.

De fysieke mens hoort met zijn oren stemmen. Die zullen niet als innerlijke stemmen worden ervaren. Dat zijn de stemmen van mensen met wie hij in de uiterlijke wereld in contact staat.

In de sfeer van het dierlijke en persoonlijke evenwel kan je

ook stemmen horen, die volgens degenen die het betreft, precies de stemmen zijn zoals we die met de fysieke oren horen. Van wie zijn die stemmen?

Welnu, het gehele gebied waarin de Dierlijke en Persoonlijke Ego leven, wordt in de Theosofia het Astrale Licht of het Astrale Gebied genoemd. Het is een substantiële sfeer, zij het dat de materie van dat gebied etherischer is dan de ons bekende stof. Voor ons lijkt het alsof die stof licht geeft; ze is als een ster — vandaar de term astraal, sterachtig.

Dat astrale gebied is een tussensfeer. Het bevindt zich tussen de meer geestelijke gebieden en het stoffelijke gebied. Het is ook een soort ‘doorgeeffluik’. Alles op weg naar het geestelijke – mensen die gestorven zijn bijvoorbeeld – trekt er door; omgekeerd trekken wezens er door die zich opmaken zich in de materie te manifesteren: wezens dus die geboren worden.

In het astrale gebied zijn veel onderafdelingen te onderscheiden. In de delen die dicht bij de fysieke materie – het aardse – staan, is het vervuild door allerlei aardse invloeden. De sfeer daar is nogal troebel, ruw en grof; de wezens die zich daar ophouden, zijn vaak op een ongezonde wijze op de materie gericht. Kortom, het astrale licht is een enorme vergaarbak van allerlei krachten en wezens, die zich in een tussensfeer bevinden.

Het is, naar onze indruk, vooral vanuit dit gebied dat mensen die daar gevoelig voor zijn, stemmen horen. De invloeden of vibraties vanuit deze sfeer, afkomstig van wezens die zich daar ophouden en die zeker niet altijd spiritueel zijn, worden door de persoonlijke mens ‘omgezet’ in stemmen. De persoonlijke mens kent aan die invloed de werkelijkheid toe van stemmen.

Ten slotte zijn er ook de stemmen van de hogere ego’s. Zo ervaren sommigen het geweten als een werkelijke stem, die hen waarschuwt bepaalde dingen niet te doen. Spiritueel ontwikkelde mensen als Gandhi en Socrates hoorden een innerlijke stem. Zoals wij het begrijpen, moet je ook in deze spirituele gevallen deze stemmen niet opvatten alsof de Menselijke of Geestelijke Ego werkelijk *praat* met de persoonlijke mens, maar meer dat er vanuit de innerlijke delen in de mens een signaal uitgaat, dat de Persoonlijke Ego interpreteert als een stem. Het is voor hem ook werkelijk een stem: de door de persoonlijke mens opgevangen innerlijke spirituele vibraties.

Hoe deze stemmen te interpreteren?

Aan de vruchten herken je de boom. Aan de kwaliteit van de stem weet je waar die vandaan komt.

Het ligt dan ook voor de hand dat de stemmen van een spiritueel karakter altijd inspireren tot edelmoedige daden. Ze zijn gebaseerd op een helder begrip van het probleem, op een rustig doorzien van de moeilijkheid. Er gaat geen enkele dwang vanuit. Er wordt niets gevraagd of bevoelen: de stem laat de keuzen zien die we kunnen maken, en het is aan ons om de keuze te maken. Vaak zit in het 'geluid' van die stemmen ook niet het persoonlijke 'ik'. Ze draaien niet om de verlangens van de eigen persoon, maar om het belang van anderen.

De stem van het geweten bijvoorbeeld laat zich alleen horen als iemand iets wil gaan doen, waarvan hij weet dat hij het eigenlijk niet moet doen. Het geweten is namelijk de opgetaste hoeveelheid spirituele kennis die enig wezen in alle voorgaande levens heeft ontwikkeld. Op het moment dat hij iets doet wat indruist tegen zijn eigen wijsheid – tegen wat hij weet – krijgt hij een waarschuwing. Bij de meeste mensen zal die waarschuwing niet echt als een stem komen, maar er zijn ook mensen die dan in hun hoofd werkelijk een stem horen, die zegt dat het niet zo moet.⁽³⁾ In het geval van Socrates was die stem zo sterk, dat hij sprak over een *Daimon*, een geestelijk wezen, dat hem waarschuwde als hij iets wilde doen wat hij niet zou moeten doen.

Gandhi beweerde dat hij gedurende heel zijn leven een stem hoorde, die hij de Stem van God of Waarheid of de Innerlijke Stem noemde. Veelal hoorde hij die na een innerlijke strijd.⁽⁴⁾ Gandhi zelf zegt dat de stem als een menselijke stem overkwam. Niettemin menen wij dat ook in dit geval de invloed vanuit de hogere lagen uit het bewustzijn door de Persoonlijke Ego wordt geïnterpreteerd en vormgegeven. Veelbetekenend is dat Gandhi vooral deze Stem hoorde na een innerlijke strijd, waarin hij klaarblijkelijk op een bovenpersoonlijke wijze zocht naar een oplossing voor een probleem. Dat waren meestal problemen die het algemene welzijn betroffen, want na zo'n innerlijke strijd en het horen van de Stem, nam Gandhi een vast besluit, bijvoorbeeld om te vasten voor een edel doel.

Het spreekt voor zich dat deze spirituele stemmen van een heel andere karakteristiek zijn, dan de stemmen die veel mensen kwellen en die aanzetten tot allerlei zelfzuchtige, of de persoon zelf kwaad berokkenende daden. Er zijn zelfs stemmen die aansporen tot isolement of tot zelfmoord.

Het is uiterst moeilijk de precieze aard van deze stemmen te achterhalen, maar het ligt voor de hand dat ze voortkomen uit de lagere astrale gebieden en dat ze via de dierlijke natuur tot de Persoonlijke Ego doordringen, die ze vervolgens onzelfbewust vormgeeft in een stem, of

soms tot verschillende stemmen. Deze stemmen zijn geen hallucinaties in de zin van niet bestaande dingen, althans het hoeven geen hallucinaties te zijn. Er zijn werkelijk bestaande entiteiten in het Astrale Licht. Ze hoeven niet altijd zelfbewust te zijn. Volgens de Theosofia gaat het zeer vaak om instinctief reagerende astrale wezens, die niettemin als een mens lijken te praten. Het is immers steeds de Persoonlijke Ego zelf die de invloed interpreteert en ervaart als stem. Als je er gevoelig voor bent, kun je van deze wezens een bepaalde invloed ondergaan. Veel stemhoorders beheersen die gevoeligheid niet, ze kunnen deze invloeden als het ware niet 'buiten de deur houden'. Ze hebben in zichzelf een soort astrale deur geopend, die zich niet makkelijk weer laat sluiten. Het betreft mensen, die een kleine of grote disharmonie in hun samengesteldheid hebben teweeggebracht, waardoor een natuurlijke bescherming (gedeeltelijk) verloren is gegaan, zodat deze elementaire wezens vrij toegang tot het bewustzijn hebben. Waarom komen die invloeden vaak als menselijke stemmen over?

Welnu, die astrale invloed moet altijd waargenomen worden door het bewustzijn van de Persoonlijke Ego. Het is de wisselwerking tussen die invloed en de Persoonlijke Ego die de stem voortbrengt. Die stem wordt vervolgens ook door de Persoonlijke Ego geïnterpreteerd. Als die al in een droom- of waanwereld leeft, dan zal overeenkomstig zijn illusoire bewustzijnstoestand ook die stem zo worden uitgelegd.

Vaak is dan ook de waarde die aan de stem gegeven wordt, niet overeenkomstig de werkelijkheid. Vergelijk het met een man die iets waarneemt en het verkeerd interpreteert. Wat hij waarneemt, bestaat echt, alleen zijn interpretatie hoeft niet altijd juist te zijn. Het is alsof je in het donker wasgoed dat hangt te drogen, interpreteert als een mens. Het wasgoed is er werkelijk, maar de interpretatie is onjuist.

Waarom horen sommigen deze stemmen en anderen niet?

De vraag doet zich voor waarom sommige mensen wel en andere niet deze stemmen horen. Het antwoord heeft alles te maken met het feit dat de mens een samengesteld wezen is, en dat hij op unieke wijze vormgeeft aan die samengesteldheid.

Het ei-schema op bladzijde 8 moet niet letterlijk worden opgevat. De hogere Ego's van de mens liggen niet boven de Persoonlijke Ego en de Dierlijke Ego er niet onder. Je kunt al die verschillende Ego's opvatten als energiestromen met hun eigen vibratiegetal. Ze doordringen elkaar.

Bij iemand die zichzelf volledig beheerst, is de interactie tussen deze Ego's harmonisch. Dat betekent dan ook dat hij niet openstaat voor astrale invloeden. Er zal nooit ongewenst en ongecontroleerd een vibratie van wezens zich manifesteren, tenzij deze mens er zelf toe besluit. Zo iemand zal waarschijnlijk nooit enige innerlijke stem horen. Hij leeft in een bepaald deel van zijn samengestelde natuur en laat geen vibraties van andere geaardheid toe, tenzij hij daar weloverwogen toe besluit.

Maar wie heeft zichzelf zo onder controle? Wie is er Meester over zichzelf? Zeer weinig mensen zijn dit, de meesten van ons hebben een bepaalde disharmonie.

Ook wanneer mensen in een innerlijk groeistadium zitten, waarin zij psychologisch gezien door een snelle overgangsfase heen gaan – of wanneer mensen juist zo'n groeisput hebben doorgemaakt – is er kans op een bepaalde onevenwichtigheid, waardoor alle bewustzijnsdelen niet meer goed met elkaar samenwerken en er op een dusdanige manier sprake kan zijn van onbalans, dat we in ernstige gevallen zelfs kunnen spreken van krankzinnigheid.

Maar wat misschien nog veel vaker voorkomt, is dat de communicatie tussen de Persoonlijke Ego en de Menselijke, Geestelijke en Goddelijke Ego goeddeels is weggevallen. Het 'kanaal' tussen de hogere en lagere mens is door allerlei oorzaken dichtgeslibd. Daardoor kan er vanuit de hogere Ego's geen corrigerende of beschermende invloed worden uitgeoefend op de Persoonlijke Ego, die, aan zichzelf overgelaten, allerlei astrale invloeden opdoet. Zo'n astrale gevoeligheid uit zich vaak plotseling naar aanleiding van een uiterlijke, schokkende gebeurtenis. Bij een forse groep mensen begint het stemmen horen na zo'n voor hen traumatische ervaring.

Mevrouw Blavatsky zegt in dit verband het volgende:

In veel gevallen van waanzin is de verwarring van alle soorten vibraties zo groot, dat er geen wisselwerking is tussen de innerlijke en uiterlijke mens; we hebben dan een geval van mentale stoornis. Maar zelfs in deze ongelukkige gevallen is de innerlijke persoon zich er voortdurend bewust van dat hij niet gek is, maar hij kan zichzelf niet duidelijk maken. Daarom worden mensen werkelijk gek vanwege een verkeerde behandeling.⁽⁵⁾

Er zijn mensen die lijden onder het horen van stemmen. Zij kunnen behoren tot de groep die H.P. Blavatsky beschrijft. Zij zien zichzelf ook niet als gestoord. Voor hen zijn de stemmen werkelijk. Hun innerlijke persoon weet dat, maar ze missen de mogelijkheid om dit anderen dui-

delijk te maken. Daarom ook willen heel veel van hen geen medicatie. Vaak hebben familieleden of het verplegende personeel enorme overredingskracht nodig om hen hun medicijnen te laten nemen. Waarom zouden ze die nemen? Ze zijn toch niet ziek of gek!

Hoe om te gaan met stemmen?

Hoe kunnen we de mensen helpen die gebukt gaan onder de stemmen die ze horen? Een simpel antwoord is niet te geven. Elk mens is anders, ook degenen die lijden onder de stemmen.

Binnen de psychologie zijn er veel soorten therapie bedacht, die met wisselend succes worden toegepast. Theosofisch gezien zijn vooral die therapieën hoopvol die een beroep doen op de inzichtelijke en redelijke aspecten van het menselijk bewustzijn. Want deze hogere vermogens in onszelf kunnen leiding en sturing geven aan onze astrale, instinctieve aspecten. Stel dat iemand gekweld wordt door stemmen die zeer negatieve dingen zeggen. Hij is er bang voor geworden. In een bepaalde therapie wordt hem geleerd, deze stemmen te ordenen (in plaats van te vermijden). Op bepaalde momenten luistert hij naar de stemmen. Dat houdt niet in dat hij ze gehoorzaamt, maar met ze in dialoog gaat. Andere momenten van de dag – de meeste – geef hij ze geen aandacht. Het is net als met kinderen, die kun je ook niet de hele dag door aandacht geven. Zo verandert zijn houding van slachtofferschap in zelfstandigheid.⁽⁶⁾

Welke inzichten voegt de Theosofia hier nog aan toe?

Een algemeen antwoord is, dat harmonie in woord en daad de verschillende lagen van het bewustzijn met elkaar in balans brengt. Daarom zullen deze mensen baat hebben bij een zo veel mogelijk gestructureerd leven, waarin regelmaat en orde de onmisbare ingrediënten zijn. Verder zullen ze hun eigen aard moeten leren begrijpen. Ze zullen de twee in de mens aanwezige krachten moeten leren herkennen: de ene 'omhoog' naar de geest. Dat is de bovenpersoonlijke, mededogende kracht. De andere voert 'omlaag' naar de stof. Daar staat het eigen 'ik' in centraal. Die kracht tendert daarom naar zelfzucht en grofheid. Als een stem duidelijk van deze karakteristiek is, dan kan hij het best genegeerd worden. Dat is zeker niet gemakkelijk. Maar het zal helpen als de patiënt leert een ideaalbeeld op te bouwen.

Als het onderscheidingsvermogen getraind is, kan de wil gesterkt worden. Dan kan men zich steeds meer richten op het ideaal van edelmoedigheid en spiritualiteit. Daarmee versterkt men de invloeden uit de hogere lagen van

het bewustzijn.

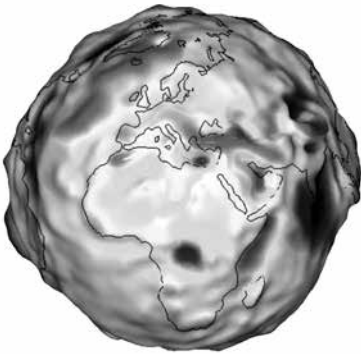
Nu kun je zeggen, dat deze 'remedie' in feite voor ieder mens geldt. En dat is ook waar. Wat wij maar al te gemakkelijk een psychiatrische patiënt noemen, verschilt dan ook niet essentieel van de 'gezonde' mens en zijn strijd is dan ook hetzelfde.

Toch zie je bij sommige psychiatrische patiënten een enorm leed. Juist door hun gevoeligheid voor allerlei zaken trekken ze veel bedreigende dingen tot zich. Het is onze dure plicht hen te helpen hun handicaps te overwinnen.

Daarbij leren we zelf ook heel veel. De in de intro al genoemde Sally en James Colbert schreven in hun artikel over schizofrenie, dat het voor hen een eer was hun twee schizofrene dochters te begeleiden en te helpen. De samenleving zou heel wat harmonieuzer zijn, als iedereen van ons dit zo zou voelen bij het begeleiden van onze medemens.

Referenties

1. <http://beyond-the-gates.com/schizophrenia-and-the-search-for-the-soul/>.
2. De cijfers ontlene we aan: <http://www.intervoiceonline.org> en <http://www.stemmenpoliumcutrecht.nl/index.php?umc=pageid=164>.
3. Voor meer informatie over het geweten: Herman C. Vermeulen, 'Geweten in het licht van reïncarnatie'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 27, nummer 3/4, september 2005, tevens symposiumnummer 7, blz. 27-34.
4. <http://www.intervoiceonline.org/2494/voices/famous-people/mahatma-gandhi.html>.
5. 'Occult Vibrations, A Fragment of Conversation with H.P.B.'. Artikel in *The Path*, Juni, 1893. <http://www.blavatsky.net/theosophy/judge/articles/occult-vibrations.htm>.
6. Zie: http://www.riagg-maastricht.nl/dirkcorstens_riagg-maastricht_medewerkers.htm.

Aardbol waarop de afwijkingen van het zwaartekrachtsveld zijn aangegeven.

Zwaartekracht – deel 1

Kerngedachten:

» Het hoe van de zwaartekracht is bekend in de wetenschap, maar het waarom en het waartoe nog niet.

» Leven is bewustzijn en bewustzijn is de grondslag van alle waarneembare en niet waarneembare vormen. Of anders gezegd: 'beweging is de enige werkelijkheid' of 'alles stroomt'.

» Leven wordt door Plato gedefinieerd als zelfbeweging, waarin zelfbeweging het vermogen is om uit zichzelf in beweging te komen en om voorwerp van handeling te zijn. Volgens die definitie leeft alles in het universum, heeft alles bewustzijn of eigenlijk is alles bewustzijn.

» Alle bewustzijnen creëren een sfeer waartoe andere bewustzijnen zich aangetrokken voelen: emanatie.

De theorieën en formules van de zwaartekracht kunnen de werking van de zwaartekracht redelijk beschrijven, maar het antwoord op het waarom van de zwaartekracht kunnen zij niet geven.

In dit eerste artikel zullen we de theosofische grondprincipes neerleggen die noodzakelijk zijn om enig inzicht in het begrip zwaartekracht te verkrijgen. In een volgend artikel zullen een aantal wetenschappelijke theorieën en de Theosofie nader tot elkaar worden gebracht.

Zwaartekracht in de wetenschap

Iedereen kent wel dat verhaal van de vallende appel die Newton zag toen hij in een boomgaard lag te peinen en die hem er toebracht om zijn ideeën over de zwaartekracht uit te werken. Hij vroeg zich toen wel af: als die appel op de aarde valt, waarom valt de maan dan niet op de aarde? Dat was rond die tijd helemaal nog niet duidelijk. Uiteindelijk heeft Newton ook dat probleem opgelost, zoals we in een volgend artikel over de zwaartekracht zullen laten zien.

Of deze anekdote nu waar is of niet, zwaartekracht is waarschijnlijk de ons meest bekende kracht. Maar hoewel de wetenschap prima met bijvoorbeeld de wet van Newton kan rekenen, kan de wetenschap nog steeds niet vertellen hoe die zwaartekracht werkt of wat de oorzaak ervan is. En er zijn nog steeds zaken in verband

met de zwaartekracht die niet met de wet van Newton alleen verklaard kunnen worden:

- Waarom cirkelen de planeten allemaal nagenoeg in één vlak om de zon en waarom praat men over het vlak van ons melkwegstelsel?
- Waarom zijn kometen altijd met hun staart van de zon afgericht, of ze nu naar de zon toegaan of ervan afgaan? De vraag is of de wetenschappelijke verklaring dat dit door de zonnewind veroorzaakt wordt, voldoende is als oplossing.
- Op sommige plaatsen op de aarde zijn er tegengestelde effecten waargenomen zoals het omhoog stromen van water.⁽¹⁾ Dit wordt wel uitgelegd als optische illusie, maar het laatste woord is daarover nog niet gezegd.
- Waarom worden satellieten bij

voorkeur niet over Brazilië geleid? Omdat daar ook zo'n anomalie van de zwaartekracht zit of is het een zaak van het magnetisch veld dat daar anders is dan op andere plaatsen op aarde? De wetenschappelijke verklaring is namelijk dat er in Brazilië veel ijzer in de grond zit, waardoor het magnetisch veld beïnvloed wordt.

Newton zelf verklaarde in brieven al dat hijzelf niet geloofde in een zwaartekracht die tussen lichamen of massa's werkt zonder een of ander intermediair (werking op afstand of in het Latijn van Newton *actio in distans*). Hij zegt daarover:

Het is ondenkbaar dat onbezielde ruwe stof zonder bemiddeling van iets anders dat niet stoffelijk is, en zonder onderling contact, op andere stof zou inwerken en hierop invloed zou hebben, zoals het geval moet zijn als de zwaartekracht in de zin van Epicurus tot haar wezen behoort en in haar aanwezig is ...

Dat zwaartekracht aangeboren, inherent en wezenlijk voor de stof zou zijn, zodat het ene lichaam op een afstand door een vacuüm heen op het andere lichaam kan inwerken zonder de bemiddeling van iets anders, waardoor de werking van het ene op het andere kan worden overgedragen, komt mij als zo'n grote absurditeit voor, dat ik geloof dat niemand, die op filosofisch gebied voldoende bevoegd is tot oordelen, dat ooit kan aannemen. Zwaartekracht moet worden veroorzaakt door een agens dat constant volgens bepaalde wetten werkt, maar of dit agens stoffelijk of onstoffelijk is, heb ik overgelaten aan het oordeel van mijn lezers.⁽²⁾

In de tijd van Newton was het model van de ether als mogelijke intermediair trouwens nog niet in de mode. Dat kwam later pas.

Hoewel Newton zelf dus helemaal niet geloofde in die 'werking op afstand', beschouwt de wetenschap heden ten dage de zwaartekracht als een kracht die zonder intermediair op afstand werkt. De Theosofie ziet dat heel anders omdat ze uitgaat van bewustzijn. Bewustzijn is de oorzaak van de manifestatie. En als je het bewustzijn als uitgangspunt neemt, dan is zwaartekracht, of welke kracht dan ook, een eigenschap van datzelfde bewustzijn en is de stof hoogstens een intermediair.

Honderden jaren later kwam er naast de zwaartekrachtwet van Newton ook de theorie van Einstein, die de zwaartekracht verklaart vanuit de kromming van de ruimte. Ondanks deze theorie rekent men ten aanzien van de

zwaartekracht nog altijd met de wetten die Newton heeft opgesteld. Met de theorie van Einstein werd trouwens meteen ook de theorie van de ether, die ondertussen opgekomen was, weer naar de prullenbak verwezen. De theorie van Einstein wordt met name vanuit de Theosofie besproken door G. de Purucker.⁽³⁾

Daarna hebben ook anderen theorieën bedacht. Zo is onlangs de Nederlandse natuurkundige Verlinde met een schets van een nieuwe theorie over de zwaartekracht gekomen. Erg duidelijk is Verlinde nog niet, want het is natuurlijk gevaarlijk in de gevestigde orde van de wetenschap om Newton of Einstein tegen te spreken. Verlinde heeft het bijvoorbeeld over stromen van iets, over informatie, verandering van informatie of informatiestromen. Het feit dat zwaartekracht als stromen van informatie kan worden beschouwd, is theosofisch gezien zo gek nog niet, zoals we later zullen zien.

Leven

Maar met dit alles is veel over zwaartekracht en haar oorsprong nog niet verklaard. Misschien dat we vanuit de Theosofie een andere invalshoek kunnen kiezen. Zo wordt in de Theosofie gesteld dat het universele levensprincipe noodzakelijkerwijs de twee grote krachten aantrekking en afstoting inhoudt.⁽⁴⁾ En dus zullen we moeten bekijken wat leven eigenlijk is voordat we iets kunnen zeggen over de zwaartekracht in het theosofische licht.

De Esoterische Wijsbegeerte is gebaseerd op drie Grondstellingen, die door Helena Petrovna Blavatsky in haar werk *De Geheime Leer* als volgt worden omschreven:

1. Een Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos en Onveranderlijk **BEGINSEL**, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het het menselijk bevattingsvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verminkt. Eén absolute Werkelijkheid die voorafgaat aan alle gemanifesteerd, beperkt zijn.
2. De Eeuwigheid van het Heelal *in toto* als een grenzenloos gebied; periodiek 'het veld van talloze zich manifesterende en verdwijnende Heelallen', die 'de zich manifesterende sterren' en de 'vonken der Eeuwigheid' worden genoemd.
3. De fundamentele gelijkheid van alle Zielen met de Universele Over-Ziel, die zelf weer een aspect van de Onbekende Wortel is; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde – door

de Kringloop van Incarnatie (of ‘Noodzakelijkheid’) in overeenstemming met Cyclische en Karmische wet, gedurende het gehele tijdperk.

Deze drie Grondstellingen uit *De Geheime Leer* kunnen wij als volgt kort samenvatten:

1. Oneindigheid of grenzenloosheid.
2. Cyclische beweging: periodiek verschijnen en verdwijnen.
3. De fundamentele gelijkheid van elk wezen met het grenzenloze.

Elk van deze Grondstellingen houdt verband met het vraagstuk van leven. Maar de voornaamste in het kader van het onderwerp van dit artikel is de eerste Grondstelling, die zegt dat één absolute Werkelijkheid aan alle manifestatie voorafgaat.

De vraag ‘Wat is Leven?’ kan dan beantwoord worden door te stellen: Leven is bewustzijn en bewustzijn is de grondslag van alle waarneembare maar ook niet waarneembare vormen.

Dit antwoord kan ook met Plato’s definitie van leven worden gegeven.⁽⁵⁾ Plato kenmerkt leven namelijk door zelfbeweging: het vermogen om uit zichzelf in beweging te komen en om voorwerp van handeling te zijn. Dat kenmerk van zelfbeweging is een andere manier om te zeggen dat er constant interactie is tussen alle wezens, dat wezens niet eens zonder die andere wezens zouden kunnen bestaan. Beweging is namelijk een relatief begrip. Je kunt alleen bewegen ten opzichte van iets anders. Alle kenmerken van een wezen zijn eveneens relatief. Je bent alleen groot ten opzichte van iets anders of rijk ten opzichte van een ander. Gezag heb je alleen, omdat anderen dat gezag erkennen of herkennen.

Een derde, en toch weer identieke benadering, is dat beweging de enige werkelijkheid in het Universum is, zoals H.P. Blavatsky ons vertelde. “Panta rhei”, “Alles stroomt”, zei Heraclitus.⁽⁶⁾

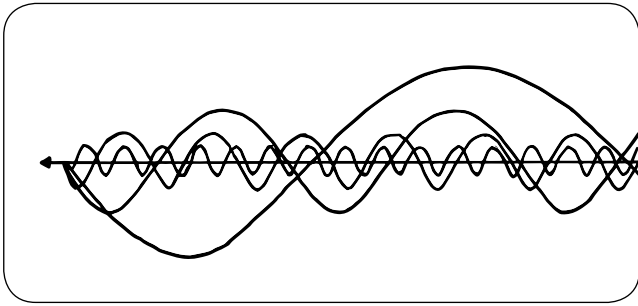
Hoe verschillend is de benadering van de materialistische wetenschap, die juist niet uitgaat van bewustzijn als grondslag voor alle zichtbare en onzichtbare vormen. De wetenschap gaat voornamelijk uit van het feit dat alle zaken die wij in het universum waarnemen dode stof is; dat planeten grote klompen steen zijn en dat de sterren grote gasbollen zijn waarin zich allerlei chemische en kernfysische reacties afspelen. Zij ontkent zelfs het feit dat er voor ons onzichtbare vormen zouden bestaan.

De oorzaak van die visie is dat wij al snel geneigd zijn om

vanuit een antropomorfisch standpunt – dat wil zeggen: vanuit ons persoonlijk gezichtspunt – naar het universum te kijken. Anders gezegd: we zijn geneigd vanuit het eigen standpunt het met de zintuigen waargenomen te beoordelen. Wij menen dan dat planeten doelloos rondjes rond de zon draaien, evenals manen rondom planeten. Dat vinden wij, in tegenstelling tot hetgeen Plato al constateerde, geen leven. Leven is voor ons het schijnbaar chaotische handelen van planten, dieren en mensen. Toch is dat handelen *schijnbaar* chaotisch, omdat het totaalplaatje zich chaotisch aan ons voordoet, terwijl elk van deze wezens wel een doel heeft. Kijk naar een willekeurige winkelstraat of station. Alle mensen krioelen door elkaar heen zonder een duidelijk voor ons waarneembaar doel. Maar daar denken de individuele mensen zelf heel anders over: die weten waar ze heengaan.

Een van de oorzaken van dit antropomorfe gezichtspunt is ook de grote tijdschaal waarop kosmische verschijnselen plaatsvinden ten opzichte van een mensenleven. Zouden wij de planeet aarde op een film vast kunnen leggen gedurende de miljoenen jaren van zijn bestaan en deze film af kunnen spelen in 75 jaar – ongeveer de standaardleeftijd van de mens – dan zouden we heel andere dingen zien. Wij zouden de planeet aarde geboren zien worden en sterven. Wij zouden enorme veranderingen zien in de aarde, zoals de verschuiving, opkomst en ondergang van continenten en beschavingen. Kolkende lavastromen, maar ook ijstijden die in een oogwenk in zeer warme tijden veranderen. De magnetische polen zullen wisselen, de omwenteling om de zon (de lengte van een jaar) zal niet constant blijken te zijn, enzovoort. En misschien zouden uitbarstingen van de zon die gewoonlijk eens in de elf à twaalf jaar optreden, dan ongeveer even vaak plaatsvinden als onze eigen hartenklop.

Ook de bewegingen van de planeten rondom de zon zijn veel ingewikkelder dan wij met onze antropomorfe denkwijze geneigd zijn te denken. De maan draait niet alleen om de aarde en de aarde draait niet alleen om de zon. Terwijl die bewegingen plaatsvinden, draait de zon namelijk met een gigantische snelheid om het centrum van het melkwegstelsel en draait het melkwegstelsel weer om een ander centrum heen. In het plaatje op bladzijde 16 wordt daarvan een eenvoudige weergave gegeven: de zon beweegt met een geweldige snelheid door het universum terwijl de planeten (hier zijn de Aarde, Mars, Jupiter en Saturnus uitgebeeld) daar omheen draaien. En wat in de tekening op een vereenvoudigde manier is weergegeven voor een aantal planeten en de zon, vindt op identieke

De bewegingen van de zon en vier planeten, terwijl de zon door de Melkweg reist.

manier plaats op alle niveaus: tussen melkwegstelsels, tussen mensen, in mensen, tussen atomen en in atomen. Als wij op deze manier tegen de kosmos aankijken, moeten we tot de conclusie komen dat planeten en zonnen levende wezens zijn net zoals planten, dieren en mensen. Of zelfs nog algemener: alles is leven, alles is bewustzijn, want dezelfde redenering hadden we ook kunnen opzetten als we naar het kleinere kijken in plaats van naar het grotere.

Bewustzijn

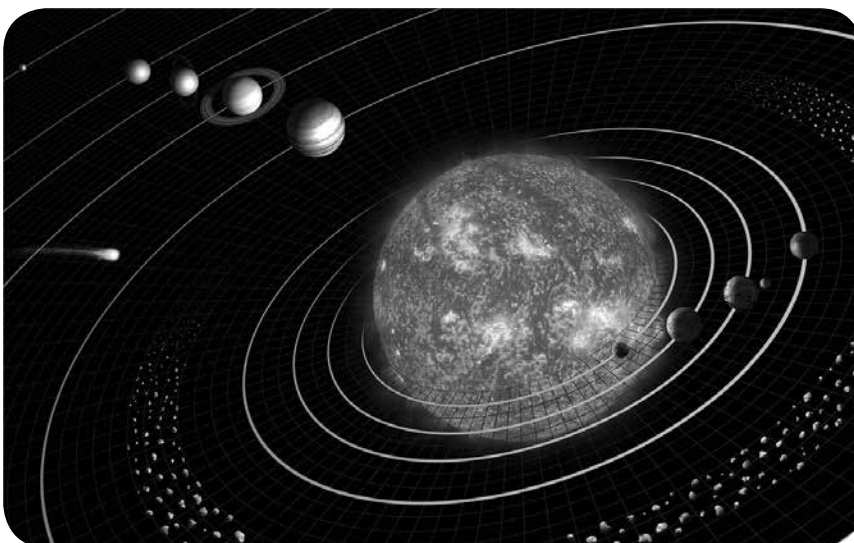
We concluderen uit het voorgaande dat al die zogenaamde klompen steen uitingen zijn van leven. Achter elke planeet, achter elke zon, achter elke komeet staat een bewustzijn dat (de vorm van) zo'n hemellichaam gebruikt om zich te uiten.

Met dat uitgangspunt kijk je in het kader van de zwaartekracht bijvoorbeeld ook heel anders naar de geboorte van een sterrenstelsel. De wetenschap zegt dat de planeten in zo'n sterrenstelsel ontstaan door samenklontering van kleinere klonten materiaal door middel van de zwaartekracht. Maar je zou wel heel lang moeten wachten tot het

losse zand in een zandbak van kosmische omvang tot een eenheid gesmeed is die wij planeet noemen. Je zou wel heel lang moeten wachten tot deze verzameling van zand zich tot een eenheid heeft gevormd. Het zal zelfs nooit gebeuren, want de zwaartekracht op zich is daarvoor niet voldoende. Een bewustzijn achter zo'n hoeveelheid materiaal, dat alles aantrekt en bijeenhoudt, zou dat wel kunnen. Vergelijk het met een mens die al het materiaal van zijn fysieke lichaam maar ook de andere minder fysieke lichamen bijeenhoudt, tot die bij zijn dood uiteenvallen. Het is het bewustzijn dat de bindende kracht tussen deeltjes en groepen van deeltjes is. En die bindende kracht is zo groot, dat we het één wezen kunnen noemen. Een planeet is dus geen klont steen. Ja, de uiterlijke manifestatie is voornamelijk vaste stof. Maar ook de planten, dieren en mensen zijn onderdeel van die planeet. Ze bewonen de planeet niet, maar ze geven met z'n allen vorm aan de manifestatie van een bewustzijn dat achter die planeet werkzaam is.

Alles wat er is, is bewust — dus niet alleen het stoffelijk omhulsel van planeten, maar ook de samenstellende delen van zo'n omhulsel; alles heeft het vermogen tot bewustzijn, tot besef. Alles is zich op enige manier bewust van zijn omgeving, neemt de omgeving op de een of andere manier waar. Het kan daar invloed op uitoefenen en wordt beïnvloed zoals de bovenstaande definitie van leven door Plato duidelijk maakt. Het feit dat mensen denken is daar een bijzondere vorm van. Wij noemen dat zelfbewustzijn — letterlijk dus bewustzijn van het zelf. Kenmerk daarvan is het denken en de mogelijkheid om bewust keuzes te maken ten aanzien van ons handelen en onze interactie met de omgeving (definitie van leven!).

Mensen zijn zich bewust van hun omgeving, van andere mensen. Ze zijn zich ervan bewust dat zij op de aarde leven. Als ze nadenken, zijn ze zich ervan bewust dat ze er niet alleen *op* leven, maar er een wezenlijk onderdeel van uitmaken. Planeten zijn zich ook bewust van hun omgeving, van die andere planeten, van de zon en van het melkwegstelsel. En volgens Plato's definitie van leven is er continue interactie tussen deze planeten en de zon en de samenstellende delen van die planeten, zoals mensen. Die planeten zijn zich er niet alleen van bewust, ze maken ook van hun omgeving gebruik om zich te uiten.

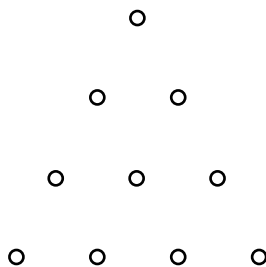

Emanatie

Een conclusie uit het voorgaande is dat een wezen gebruikmaakt van andere wezens om zich te uiten. De vraag is nu hoe die andere wezens in die samengesteldheid, die sfeer, van het leidende wezen komen. Daarvoor wordt in de Theosofie het begrip emanatie gebruikt.

‘Emanatie’ is een uit het Latijn komend woord met de betekenis: ‘het naar buiten vloeien’ van wat innerlijk aanwezig is. In de *Handelingen van de Blavatsky Loge* definieert H.P. Blavatsky emanatie als volgt: “iets waaruit iets anders voortkomt in een continu uitvloeiende stroom, en dat bewust emanert”.⁽⁷⁾

Laten we dat ‘iets’ een bronwezen noemen. Vanuit het bronwezen emanert een krachtenveld of sfeer (continu en bewust, hoewel niet noodzakelijkerwijs zelfbewust). Binnen dat veld of die sfeer worden andere wezens aangetrokken. Hun wordt de gelegenheid gegeven zich te ontwikkelen. Ook vanuit die andere wezens, lager in bewustzijnsniveau, emanert een krachtenveld of sfeer waartoe nog lagere bewustzijnsniveaus worden aangetrokken. En dat tot in het oneindige. Symbolisch werd dit door Pythagoras weergegeven via zijn tetraktys.

Eenmaal aangetrokken in de sfeer van het bronwezen krijgt een wezen de mogelijkheid zich te ontwikkelen. In de sfeer van het melkwegstelsel krijgt ons zonnestelsel bijvoorbeeld de mogelijkheden om zich te ontwikkelen; binnen het zonnestelsel krijgen de planeten die mogelijkheid; binnen de planeten krijgen de verschillende natuurrijken, zoals goden, mensen, dieren en planten, die gelegenheid. Maar verder redenerend geven ook wij als mens weer andere wezens binnen onze bewustzijnsfeer de gelegenheid om te groeien. Dat kunnen onze organen, cellen of atomen zijn, maar ook bijvoorbeeld onze kinderen bevinden zich in onze bewustzijnsfeer en profiteren daarvan, totdat ze zelf een zelfstandig opererend bronwezen zijn geworden. De bron is dus steeds spiritueel verder ontwikkeld dan de wezens die door deze bron in zijn sfeer worden aangetrokken. Of van onderaf bekeken: een lager ontwikkeld

wezen manifesteert zich in de sfeer van een hoger ontwikkelde bron. Daarbij moeten we met hoger ontwikkeld niet denken aan een wezen met een groter lichaam, maar aan kwaliteit van bewustzijn.

Er is dus een hiërarchische structuur, die oneindig is zowel naar boven als naar beneden, waarbij telkens vanuit een hoger bewustzijn een sfeer emanert waarin minder ontwikkelde wezens kunnen leven en groeien — groeien tot die uiteindelijk het niveau bereiken van het bronwezen. Anderzijds draagt deze groei weer bij aan de evolutie van dat hogere wezen, omdat alle minder ontwikkelde wezens ook de verschillende lichamen van het bronwezen vormen. Elk bronwezen – van hoog tot laag – is dus groeiende en dus beperkt. Er kan in dit model dan ook nooit sprake zijn van schepping door een of ander absoluut wezen.

We kunnen ervan uitgaan dat de wezens die binnen een bepaalde sfeer leven zich aangetrokken voelen tot die sfeer, tot het bronwezen waaruit die sfeer is geëmanerd en tot de andere wezens binnen die sfeer. Zo zullen gedachten die niet tot onze denkwereld horen ook niet bij ons binnenkomen, en een wezen van een andere planeet heeft hier op aarde niets te zoeken.

Je zou kunnen tegenwerpen dat de sfeer van onze aarde toch wel erg veel bewustzijnsniveaus aangetrokken heeft die het niet allemaal met elkaar eens zijn, die niet allemaal van dezelfde karakteristiek zijn. Dat zijn echter door de persoonlijkheid benadrukte verschillen op het uiterlijk gebied. In wezen zijn er nauwelijks verschillen tussen een fanatieke Moslim en een fanatieke Christen.

Er zijn dan ook heel veel voorbeelden dat we ons in een bepaalde sfeer wel thuis voelen. Je wilt in een bepaalde stad wonen, je voelt je er thuis. Of je wilt je aansluiten bij een bepaalde vereniging, niet alleen omdat bij die vereniging jouw sport wordt beoefend, maar ook omdat de leden dat op een manier doen die jou aanstaat. En je wilt jouw kinderen naar een bepaalde school laten gaan, omdat de sfeer die die school uitstraalt jou bevat en je ‘aanvoelt’ dat jouw kinderen zich er thuis zullen voelen.

In een volgend artikel zullen we proberen een synthese te presenteren tussen de wetenschap en deze theosofische basisprincipes.

Referenties

1. Zie bijvoorbeeld ‘I know a place where things seem to roll uphill’, <http://www.desy.de/pub/www/projects/Physics/General/>

roll-uphill.html.

2. Newton, derde brief aan Bentley, aangehaald in: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. 2 delen, Theosophical University Press, Pasadena 1988, aanhangsel bij deel 1, blz. 490 (orig. Engelse editie) en G. de Purucker, *The Esoteric Tradition*. 2 delen, Theosophical University Press, Pasadena 1973, deel 1, voetnoot op blz. 443. <http://www.blavatskyhouse.org/literature>.
3. Bijvoorbeeld in G. de Purucker, *The Esoteric Tradition*. 2 delen, Theosophical University Press, Pasadena 1973, deel 1, voetnoot blz. 443 en voetnoot blz. 435. <http://www.blavatskyhouse.org/literature>.
4. Zie ref. 3, deel 1, voetnoot blz. 444.
5. Plato, *De Wetten* 895b, Phaedra 245c en e. Zie ook G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1994, blz. 68 en *Lucifer*, jaargang 26, nummer 3/4, augustus 2004, symposiumnummer 6 'De Levende Kosmos', blz. 9.
6. Meer over leven en dan in het kader van 'De Levende Aarde' en 'De Levende Kosmos' vind je in de verslagen van de gelijknamige symposia in *Lucifer*, jaargang 26, nummer 3/4, augustus 2004, symposiumnummer 6 'De Levende Kosmos' en *Lucifer*, jaargang 28, nummer 3/4, augustus 2006, symposiumnummer 8 'De Levende Aarde'.
7. J. Smits, 'Emanatie en Fohat als grondslag voor het elektrische universum'. *Lucifer*, jaargang 34, februari 2012, nummer 1, blz. 23.

Andere artikelen in *Lucifer* over emanatie zijn:

1. B.P. Barth, 'Emanatie — Leven binnen Leven', jaargang 28, nummer 3/4, augustus 2006, symposiumnummer 8 'De Levende Aarde', blz. 13.
2. Redactie, 'Vraagstukken over de Aarde, het zonnestelsel, emanatie, evolutie ...' jaargang 28, nummer 3/4, augustus 2006, symposiumnummer 8 'De Levende Aarde', blz. 49.
3. H.C. Vermeulen, 'Emanatie in de praktijk', jaargang 29, nummer 2, april 2007, blz. 34.
4. H. Bezemer, 'Als een stroom uit zijn bron', jaargang 25, nummer 1, februari 2003, blz. 22.
5. H. Bezemer, 'Werd emanatie door de Ouden onderwezen?', jaargang 25, nummer 6, december 2003, blz. 109.
6. H. Bezemer, 'Plotinus, de filosoof van de eenheid', jaargang 25, nummer 6, december 2003, blz. 115.

Is beter gedrag door straf afdwingbaar?

Ieder weet dat de samenleving niet is zoals die zou moeten zijn. We menen vooral dat *de anderen* zich verkeerd gedragen. Dat gedrag moet bijgestuurd worden. Lukt dat met straf?

Kerngedachten:

- » De basis van gedrag is denken. Niemand kan voor een ander denken. Straf heeft hoegenaamd geen invloed op hoe iemand denkt.
- » Alle mensen bepalen het denkklimaat. Zwakke denkers slurpen de gedachten vaak onzelfbewust op.
- » Relschoppers staan dichterbij de brave burger dan ogenschijnlijk lijkt.
- » Alleen een algehele mentaliteitsverandering lost het probleem van agressie op.
- » Straf niet, maar leer mensen zelfbewust te denken.

Om de haverklap hoor je het geluid dat er strenger gestraft moet worden. De reden die daarvoor gegeven wordt, is dat 'ze' het dan wel afdoen. Straf – of het dreigen ermee – zou de agressie en criminaliteit doen verminderen. Dit is al decennia de mening van grote groepen in de bevolking, zoals onder andere blijkt uit praatprogramma's op tv, uit ingezonden brieven in kranten of stukken op het internet. Maar ook steeds meer politici, ja, zelfs ministers en deskundigen van justitie verkondigen deze door niets onderbouwde mening.

Supersnelrecht effectief?

Zo had het Openbaar Ministerie voor de jaarwisseling aangekondigd dat het hard zou optreden tegen relschoppers. Er zou lik-op-stukbeleid komen. Raddraaiers zouden volgens een supersnelrecht berecht worden. Bovendien zouden de eisen veel hoger liggen. Hoewel het OM gepoogd heeft dit beleid uit te voeren, is de werkelijkheid weerbarstiger dan oplossin-

gen die achter een bureau bedacht worden. Weliswaar wist het OM enkele overtreeders van de oud-en-nieuwnacht snel voor het gerecht te brengen, de zware straffen die het eiste werden in de meerderheid van de gevallen door de rechter niet gehonoreerd. Zo eiste het OM voor vernieling en vandalisme 75 procent hogere straffen en voor geweld tegen gezagsdragers 200 procent hogere straffen. De rechter echter bekeek alle gevallen afzonderlijk, concludeerde dat er in sommige gevallen sprake was van 'gelegenheidsdaders' en besloot tot fors lagere (taak)straffen. Bovendien konden heel veel gevallen niet voor de snelrechter gebracht worden; goede rechtspraak vereist nu eenmaal een gedegen onderzoek en dus meer tijd. Het beleid van het OM in dezen is dus mislukt, al vindt het OM zelf van niet. In sommige gevallen gaat het in hoger beroep. Er zijn echter rechtsgeleerden – en ook de politiebond – die van mening zijn dat het gehele snelrecht moet worden afgeschaft, omdat door de haast bewijs

niet verzameld kan worden en procedurefouten gemaakt worden, waardoor verdachten eerder vrijuit gaan.

Hoe dan ook, de actie van het OM heeft een ongunstig effect op het rechtsgevoel van burgers. Al jaren wordt er geschimpt over de vermeende lage straffen die rechters zouden opleggen. Ook deze actie van het OM holt het gezag van de rechters uit. Tijdens de radio-uitzending van *standpunt.nl* van donderdag 3 januari jongstleden konden luisteraars over dit onderwerp hun mening geven. Een veelgehoorde opvatting was dat het OM zijn werk wel goed deed, maar dat de rechters veel te soft zijn. In feite ondermijnen de juristen van het OM, en ook de bewindslieden op het Ministerie van Justitie, die eveneens dergelijke geluiden laten horen, daarmee het gezag van de rechterlijke macht. De rechters behoren immers strikt onafhankelijk hun taken uit te oefenen, buiten elke politieke en maatschappelijke druk om. Daarvoor hebben we ze opgeleid en aangenomen.

Wat is gedrag?

De gedachte achter het beleid van strengere straffen is dat mensen minder snel of helemaal niet tot wangedrag komen. Dit blijkt echter keer op keer een misvatting. Daarvoor is voldoende statistisch bewijs. Gedragswetenschappers hebben dan ook nooit vastgesteld dat straf gedrag kan veranderen. Dat straf ongewenst gedrag kan voorkomen, is in feite een volksgeloof, dat net zoveel met feiten te maken heeft als het in de late middeleeuwen heersende idee dat de pestepidemie veroorzaakt was door heksen. Vanuit de Theosofia kunnen we ook gemakkelijk onderbouwen dat straf nooit duurzame invloed heeft op het gedrag van mensen.

Wat is gedrag? Gedrag is waarneembare handeling. Die handelingen kunnen onzelfbewust of zelfbewust verricht worden. Maar een handeling staat niet op zichzelf. Er ligt altijd een gedachte aan ten grondslag. Die gedachte kan zelfbewust gedacht worden. Je kunt kritisch nadenken, voordat je een bepaalde handeling verricht. Die handeling kan ook verricht worden omdat je de gedachten die anderen je voorhouden, onzelfbewust overneemt. Je slurpt als een spons andermans gedachten op, terwijl je meent dat die uit jezelf voortkomen. Maar ook in deze gevallen zijn het altijd gedachten die ten grondslag liggen aan handelingen.

Nu slijt het type gedachte dat je pleegt te denken, een soort 'groef' in je denkvermogen, waardoor je geneigd bent steeds weer datzelfde type gedachte te denken. Je maakt voor jezelf een bepaald denkpatroon. De voetbalvandaal

heeft ongetwijfeld een ander denkpatroon dan de intellectueel of de musicus. Natuurlijk is elk mens uniek en heeft hij zijn eigen individuele eigenaardigheden, maar groepen mensen zullen ook veel overeenkomstige gedachten denken. Al die denkpatronen tezamen vormen je karakter. Een karakter is dus niets anders dan de zelf opgebouwde gewoontepatronen, die de totaalsom zijn van alle gedachten die je denkt. En als je anders gaat denken, verander je dus ook je karakter.

Menselijk gedrag is daarom uiteindelijk denken.

Ga je anders denken uit angst voor straf?

De vraag of straf gedrag beïnvloedt, moet dus vertaald worden naar de vraag of straf invloed heeft op het denken. Wat is denken? Denken is het waarnemen van gedachten. En gedachten zijn volgens de Theosofia levende energieën, die weliswaar volkomen onzelfbewust zijn, maar toch levende wezens zijn. Je zou ze kunnen vergelijken met de onzelfbewuste cellen van ons lichaam, of nog beter: met atomen, die ook levend zijn. Alleen kunnen gedachten niet door onze fysieke zintuigen worden waargenomen, maar wel door ons bewustzijn. Dat waarnemen van die gedachte-wezens noemen we denken.

Welke gedachten nemen we nu waar? Waarom denkt de een gedachten van agressie en vandalisme, en de ander van vrede en kalmte? Dat heeft alles te maken met het gewoontepatroon dat we zelf hebben opgebouwd, zoals hierboven beschreven.

Kan iemand anders dat gewoontepatroon – het karakter – hervormen, zodat hij bijvoorbeeld geen agressieve gedachten meer denkt? Nee, dat is onmogelijk. Niemand kan voor een ander denken. Zal dus (de dreiging met) straf iemand van karakter, dus van gedrag, doen veranderen? Nee. Het enige effect dat mogelijk optreedt, is dat iemand zijn daden meer in het verborgene doet, omdat hij weet dat hij anders in een vervelende situatie terecht kan komen en niet wil dat de politie ze waarneemt. Zo iemand zal wellicht niet zelf een politieagent een klap geven – wat nu tijdens de jaarwisseling gebeurde – maar een ander opjutten dit te doen. Of – en dat is zeker niet het minst onwaarschijnlijk – hij zal het toch doen, omdat de gedachte van de consequentie van zijn daad op dat moment niet door hem gedacht wordt. Zijn karakter namelijk trekt alleen die gedachten aan, die erbij passen. En als deze persoon agressief pleegt te denken, zal deze overheersende karakteristiek ook de aard van de gedachten bepalen die hij op zo'n wilde oudejaarsavond denkt — en dus ook zijn gedrag.

Collectief denken

Er speelt echter nog iets belangrijks mee, waar we hierboven al zijdelings op wezen: we beïnvloeden elkaar voortdurend in ons denken.

Een gedachte denken is namelijk óók een gedachte uitzenden, precies zoals een radiozender een bepaalde vibratie uitzendt. Die uitgezonden gedachte wordt opgevangen door mensen die op dezelfde frequentie zijn afgestemd. Zo beïnvloeden gelijkgestemden elkaar. Dan kan positief en negatief zijn.

Het spreekt vanzelf dat vooral onzelfbewuste denkers het makkelijkst te beïnvloeden zijn. Zij missen de filter die 'gedachtevuilnis' tegenhoudt. Alle gedachten die hen aandoen, slokken ze als veelvraten op.

Wat gebeurt er nu op een viering van oud-en-nieuw. Jongeren hebben wellicht al dagen naar deze nacht toegeleefd. Er zijn dus al vele gedachten aan gewijd. De gedachten zijn daardoor gegroeid. De jongeren zijn die dag al vroeg gaan drinken, misschien hebben ze ook drugs gebruikt. Hierdoor wordt het beetje zelfbewustheid dat ze hebben, geëlimineerd. De invloed van de hogere lagen van hun bewustzijn dringt niet meer tot het waarnemende bewustzijn door. Omdat ze collectief in deze bewustzijnstoestand verkeren, drijven ze elkaar op naar steeds baldadiger gedrag. Vuurwerk wordt afgestoken, brand wordt gesticht, gebouwen worden gesloopt. Dan komen de politie en brandweer. In hun verdoofde staat van bewustzijn beschouwen ze deze hulpverleners als mensen die het 'feestje' komen verstoren, of wellicht wel als mensen die bij het 'feestje' horen, zij het dat ze nu de functie hebben van 'mikpunt voor een agressieve bejegening'.

Zouden deze mensen hun gedrag veranderen uit vrees voor snelrecht, of een zwaardere straf? In de bewustzijnstoestand waarin ze op dat moment verkeren, bestaat helemaal geen straf, bestaat geen toekomst, geen rede en redelijkheid. Zelfs als op hun wangedrag een gevangenisstraf van vele jaren stond, dan nog zou dat op zo'n moment hun gedrag niet veranderen.

Daarom is het ook zo belangrijk dat jongeren over deze dingen praten als ze nog helder en open zijn. De winst is vooraf binnen te halen, niet tijdens deze roerige dagen zelf.

Geïsoleerde groep?

Vaak zijn we geneigd in termen van wij-en-zij te denken. We menen dan dat deze onruststokers een geïsoleerde groep zijn, veroorzakers van allerlei ellende, waar wij, brave burgers, part noch deel aan hebben. Maar is dit zo? Staan de relschoppers op oudejaarsavond los van de grote

meerderheid die zich wel weet te gedragen?

De Theosofia onderwijst dat niets losstaat van wat anders. En hoe vervelend het ook moge zijn voor de brave burger die zo graag om hogere straffen schreeuwt, hij is vaak hecht verbonden met degenen die hij zo graag achter slot en grendel wil zetten.

Want die kleine groep onruststokers wordt op zijn beurt weer gevoed door het algemene denkklimaat, dat is samengesteld uit de gezamenlijke denk vibraties van de hele bevolking. Want zijn deze herrieschoppers zoveel anders dan de gemiddelde Nederlander? Ze zijn wellicht alleen anders in de mate waarin ze hun 'feestje' beleven.

Ook de gemiddelde Nederlander is gek op beroering. De scheiding van twee bekende Nederlanders is een bron van amusement. De emotie van sport, roddel over artiesten, kortom, de sensatie is de grote drijfveer achter ons vermaak. Natuurlijk zijn er talloze verschillen, en natuurlijk is niet iedereen hetzelfde, maar de grootste gemene deler van het Nederlandse vermaak ligt in emotie en sensatie-zucht. Bekijk een willekeurige reclame en analyseer op welk aspect van ons denken die een beroep doet: het is altijd het gevoelsmatige denken. Daar zijn we op gericht. Gevoel en begeerte drijven ons voor een aanzienlijk deel. Hoe viert de Nederlandse samenleving de jaarwisseling? De politiek keurt het goed dat burgers vuurwerk kopen, ook al is bekend dat elk jaar tientallen, zo niet honderden mensen gewond raken, ogen, vingers of hele handen kwijtraken; dat er voor miljoenen schade aan gebouwen wordt aangericht; dat elk jaar opnieuw een of meer scholen in brand gaan; dat het milieu erdoor wordt aangetast; dat huisdieren, maar ook vogels, enorme stress ervan krijgen. Sommige Tweede Kamerleden stelden voor vuurwerk te verbieden; de grote meerderheid was tegen.

Verder is het algemeen aanvaard dat je dronken het nieuwe jaar ingaat. De champagne puilt de supermarkten uit. Het is Nieuwjaar, je mag uit je dak gaan.

Zijn de herrieschoppers zo essentieel anders dan de andere burgers? We vragen het ons af. Of zijn zij niet eerder de zwakkere broeders, die de door vrijwel het hele volk gekoesterde gedachten van sensatie en dierlijke uitbundigheid ongefilterd tot zich nemen, dat ongeremd in daden omzetten en daardoor elk jaar opnieuw voor een onrustige oudejaarsnacht zorgen?

Algemene denksfeer

Uiteraard vinden ook wij niet dat je moet accepteren dat politieagenten, ziekenautobestuurders of brandweertluiders door dronken mensen worden aangevallen. We zijn het met

justitie eens, dat dit gedrag niet te tolereren is. Alleen in de manier waarop je dit probleem moet oplossen, verschillen we radicaal. We geloven niet dat je gedragsverandering kunt afdwingen. Als je iemand dwingt anders te handelen, werkt dat nooit duurzaam als dat niet gepaard gaat met een verandering van denken. Vroeg of laat, wellicht in een iets andere vorm, dient het agressieve gedrag zich weer aan. Misschien dan niet met oudejaar, maar tijdens de plaatselijke kermis, bij een voetbalwedstrijd, of na een oproep voor een feestje op Facebook.

Welke maatregelen staan wij voor?

Er moet een geïntegreerde aanpak komen. Natuurlijk hebben vandalisme, agressie, geweld jegens hulpverleners en alcoholgebruik alles met elkaar te maken en staan ze niet los van het denkniveau van de gehele samenleving. Want in alle geledingen van de maatschappij treffen we vandalisme, agressie en alcohol aan. Wat te denken van de afbraak van sociale instellingen, cultuur en milieu! En zien we niet dagelijks dat politici elkaar verbaal te lijf gaan? Er is haast geen film of sportwedstrijd op tv waarin geen agressie zit. Is alcohol niet in alle gelaagdheden van de maatschappij geaccepteerd? Onze vorige minister-president liet zich lachend filmen met een literglas bier in zijn hand. Hij zou, net als miljoenen anderen, in dit gedrag niets wezenlijks verkeerd zien.

Ondertussen creëer je wel een denksfeer, waaruit de zwakere broeders, die minder zelfbeheersing hebben, hun voeding vinden voor hun denkgewoonten. En als het dan weer eens uit de hand loopt, brandmerken we deze raddraaiers als zondebokken, terwijl we vergeten dat ze slechts in extreme vorm doen wat anderen wellicht alleen passief tot zich nemen.

Daarom: het probleem wordt slechts opgelost als er een algehele mentaliteitsverandering komt. We moeten een vredigere denksfeer creëren, onze belangstelling verleggen naar geestelijkere zaken. Als mensen ontdekken dat het in hun eigen hand ligt of ze in de toekomst omringd worden door vrienden of vijanden, zullen ze aangespoord worden tot bewuster denken en leven. Dat zal ook tot andere vormen van vermaak leiden. De gehele samenleving zal moeten veranderen: het gedrag van politici, de beleving van sport, programma's op tv, de verslaggeving van het nieuws. Kunst, cultuur, milieu, wetenschap en Religie (niet *een* religie) moeten meer aandacht krijgen. Dan zal allengs de verruwing verdwijnen.

Alternatieve straffen

Deze langetermijnpolitiek zal natuurlijk niet onmiddellijk

tot een volkomen vreedzame samenleving leiden. Maar het moet wel levensfilosofie worden, waarop het beleid gebaseerd wordt. Als er dan nog agressief en gewelddadig gedrag is, kan justitie passend reageren.

Dan moet ze wel flexibeler zijn dan nu en afstappen van het idee van vergelding: dat de dader moet boeten voor zijn daden. Dan kunnen we denken aan het samenbrengen van alle betrokkenen om – onder leiding van een *mediator* – tot een oplossing te komen. Of mensen onderwijzen hoe ze alert en zelfstandig kunnen blijven in een groep, ook al heerst er een krachtige sociale druk. Of tijdelijk de vrijheid van de daders beperken, totdat ze weer blijik geven die vrijheid aan te kunnen. Als er dan al gestraft moet worden, dan zou dat zijn om de daders om te vormen tot sterkere – dat is meer zelfbewuste – denkers, die meer beheersing over zichzelf hebben.

Gevangenisstraf, zo blijkt uit talloze onderzoeksrapporten, doet een crimineel zelden van mentaliteit veranderen. Hij wordt vaak alleen maar versterkt in zijn agressieve en haatvolle gedachten. Taakstraffen zijn al effectiever. Maar als iemand bijvoorbeeld op oudejaarsavond tekeer is gegaan, straf hem dan doordat hij zich de volgende oudejaarsavond(en) moet melden op een politiebureau. En met wat creativiteit zijn er veel meer van dergelijke alternatieve straffen te bedenken.

Brandmerk iemand nooit als misdadiger. Daarmee reduceer je hem tot zijn criminele daden. De Theosofia onderwijst dat elk mens in het diepst van zijn hart een god is. De mens die het vertrouwen in zichzelf verloren heeft, verliest het vertrouwen in de ander. Geef mensen het vertrouwen dat ze verantwoordelijkheid aankunnen. Dat doen we niet door hun straf te geven.

Straffen moeten we overlaten aan de natuur. Want voor de enige rechtvaardige vorm van 'straf' zorgt de onwrikbare wetmatigheid dat op elke daad een in karakteristiek overeenkomstig gevolg komt. We moeten mensen spiritueel sterk maken, opdat ze de gevolgen van hun eigen daden, die in dit leven of komende levens hun uitwerking zullen krijgen, blijmoedig weten te ondergaan.

Ondanks het algemene geschreeuw om strengere straffen denkt een groep rechtsdeskundigen na over hoe je wijzer met het strafrecht moet omgaan. Zie daarvoor het hiernavolgende artikel.

Een lijst van Lucifer-artikelen over rechtspraak wordt vermeld op bladzijde 32.

Herstelrecht en veiligheid – inzetten op de ‘milde waarden’

In het artikel ‘Is beter gedrag door straf afdwingbaar?’ geven wij argumenten waarom, vanuit theosofisch oogpunt, hard straffen niet leidt tot beter gedrag en dus niet tot een veiligere samenleving. Maar wat werkt dan wel?

Voor een werkelijk duurzame oplossing is een mentaliteitsverandering nodig. Dat is geen onhaalbaar ideaal menen wij. En die verandering begint wanneer niet de (mis)daad op zich, maar de mens centraal staat.

Dat is ook het uitgangspunt van stichting Mens en Strafrecht. Deze organisatie is kortgeleden opgericht door jonge juristen en criminologen. Met andere organisaties vinden ook zij dat het tijd is om tegenover de roep om hard te straffen een ander en positief geluid te laten horen.⁽¹⁾

Harde waarden en ‘milde waarden’

Zij verwoorden hun missie zo: door zero tolerance, en hardere en langere straffen te eisen, verhardt de samenleving. Er is een tendens in het huidige strafrecht om steeds meer uit te gaan van wraak en vergelding – de harde waarden – maar wat nodig is voor een veiligere en begripsvollere samenleving, is humanisering van het strafrecht. Dat betekent dat ‘milde

waarden’ als berouw, vergeving, verzoening en begrip het uitgangspunt vormen.

Dat is, vanuit de Theosofia bezien, ook logisch. De grondslag van de Theosofia is dat één alomtegenwoordig, grenzenloos *Leven* aan alle bestaansvormen voorafgaat, waaruit volgt dat alles met alles altijd verbonden is. In feite is alles wat leeft in zijn diepste kern het Leven zelf, zij het dat ieder wezen op eigen wijze zijn grenzenloze vermogens naar buiten brengt. Alle mensen zijn dus bewuste wezens die in het diepste van hun wezen één zijn met elkaar. Kortom, broederschap is een feit in de natuur. Een mens is dus veel en veel meer dan zijn misstap. Door een mens met zijn daad te laten samenvallen en hem ‘slecht’ te noemen, ga je tegen de aard van de natuur in; je sluit hem uit, je scheidt hem af van de ‘goeden’. Je stopt hem lange tijd in een gevangenis, haalt hem uit het sociale verband van zijn gezin en werk, en je schept daardoor een grote barrière voor

Kerngedachten:

» In een harmonieuze maatschappij wordt nooit iemand uitgesloten.

» Vanuit de visie dat broederschap een feit is in de natuur moeten in het strafrecht blijvende waarden als berouw, vergeving, verzoening en begrip vooropstaan.

» Achter de daden van de uiterlijke persoon staat de innerlijke, ware Mens. Met deze kennis kan de waarde van herstelrecht onderbouwd worden.

re-integratie (want eenmaal een dader, altijd een dader ...). Je creëert een afgescheidenheid die in werkelijkheid niet bestaat.

Herstelrecht en preventie

Uitsluiten is nooit de oplossing. Daarmee ontstaat geen veilige, laat staan een harmonieuze samenleving. Integendeel, wanneer de maatschappij door middel van de rechtspraak het signaal afgeeft dat iemand er niet bij hoort, dan ontnemt die maatschappij iemand de mogelijkheid in de toekomst medeverantwoordelijkheid te dragen en zijn talenten voor die maatschappij in te zetten.

Een maatschappij die wraak eist denkt net zo afgescheiden als de dader van een misdrijf, en daarmee wordt de atmosfeer van wantrouwen en uitsluiting juist versterkt. Met als gevolg dat het gevoel van betrokkenheid afneemt, waardoor de kans op meer wangedrag en agressie toeneemt. Vervolgens komen daders terecht in gevangenis, bij uitstek een atmosfeer van onveiligheid en 'er niet bij horen'. Met die ervaring komen deze mensen terug in de maatschappij. Dit alles leidt dus tot een onveiligere samenleving.

Het alternatief waar Mens en Strafrecht voor pleit is het herstelrecht. Daarbij moeten zowel de dader als het slachtoffer en de samenleving als geheel een rol spelen. Herstelrecht is geen nieuw idee: het heeft zijn wortels in de oudheid, toen vrijwel alle rechtspraak gericht was op compensatie en op het terugbrengen van een zekere harmonie in de onderlinge relatie. Het herstelrecht kijkt vooruit, naar de periode dat de dader weer in de maatschappij terugkeert en weer zijn verantwoordelijkheid als medemens moet kunnen dragen. Mogelijk zal hij weer in contact met zijn slachtoffer treden. Door dader en slachtoffer met elkaar te laten praten, kan er wederzijds begrip groeien. En door berouw en vergeving een kans te geven, komt er ruimte om het zeer te verwerken en zijn er kansen voor alle betrokkenen om met een schone lei opnieuw te beginnen. Wanneer mogelijk, geeft de dader een bepaalde compensatie aan het slachtoffer. Uit onderzoek blijkt ook dat gevangenisstraf minder effectief is dan hulpverlening aan de dader en diens omgeving.⁽²⁾

Dialogoog en verdieping

Voor degenen die professioneel met het strafrecht en/of gedetineerden te maken hebben, had Mens en Strafrecht in samenwerking met de Universiteit van Tilburg in november 2012 een congres georganiseerd: *Hoe te reageren op misdaad. Op zoek naar de hedendaagse betekenis van*

preventie, vergelding en herstel.⁽³⁾

Rechters, advocaten, mensen werkzaam bij het Openbaar Ministerie, werknemers van slachtofferhulp, geestelijk verzorgers in gevangenis, wetenschappers en studenten strafrecht, criminologen en enkele leden van de Tweede Kamer verdiepten zich in de functie van het strafrecht en de waarde van het herstelrecht.

Daar bleek dat velen het groeiende inhumane mensbeeld als belangrijke factor voor de tendens naar hard straffen zagen. Er werd een gebrek aan een gevoel van verbondenheid tussen mensen onderling gesignaleerd. Een van de conclusies was dat er in de huidige rechtspraak geen harmonie is in de benadering van de dader én het slachtoffer. Of zoals Winnie Sorgdrager, voormalig minister van justitie zei: "We moeten een inclusieve samenleving creëren waarin iedereen een kans heeft."⁽⁴⁾

Tegelijkertijd hadden de deelnemers er moeite mee de innerlijke, ware mens te ontdekken achter de uiterlijke persoon die zich misdraagt of bedreigd wordt. Er is duidelijk onwennigheid – misschien ook schroom – om het vraagstuk van strafrecht via een filosofische weg te benaderen. Toch ligt juist daar de sleutel tot inzicht in de oorzaken van het menselijke handelen en daar ligt dus ook het begin van de oplossing.

Stichting Mens en Strafrecht wil samen met andere organisaties een platform bieden voor iedereen die behoefte heeft aan dialoog en uitwisseling. De theosofische leringen kunnen helpen bij het verdiepen van deze dialoog: in leringen als reïncarnatie en karma of 'oorzaak en gevolg' vinden we een hechte onderbouwing van de *lange-termijn*-werking van herstelrecht. Daarom besteden wij in dit blad regelmatig aandacht aan rechtspraak en strafrecht.

Referenties

1. Zie voor meer informatie over deze stichting <http://www.mensenstrafrecht.nl/>
2. Artikel in *Trouw*, 'Softe aanpak blijkt vaak het effectiefst', 28 november 2012. Naar aanleiding van het verschijnen van het jaarboek van het *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken* 'Wat werkt nu werkelijk, politiek en praktijk van sociale interventies'.
3. De organisatie van dit congres was in handen van prof. Theo de Wit (hoogleraar geestelijke verzorging in justitiële inrichtingen) en dr. Jannemieke Ouwerkerk (universitair docent straf(proces)recht) en vormt een samenwerkingsverband tussen het departement Criminal Law, het Centrum voor Justitiepastoraat, The International Victimology Institute Tilburg (alle Tilburg University), Restorative Justice Nederland, het Forum Levenslang, het Forum TBS, stichting Mens en Strafrecht en dr. Jacques Claessen (Maastricht University).
4. Zie het online verslag op <http://universonline.nl/2012/11/08/verslag-misdaadcongres-2012-hoe-te-reageren-op-misdaad/>.

Gesignaleerd

“Eet zoveel als je wilt en betaal wat je hart vindt dat het waard is.”

Een filosofie die je niet vaak tegenkomt in een restaurant. De internationale keten van vegetarische restaurants Annalakshmi wijkt echter in meerdere opzichten af van de gangbare bedrijfsvoering in de horeca. De restaurantketen bestaat bijna dertig jaar en wordt geheel gerund door vrijwilligers. Moeders en grootmoeders die allen het belang begrijpen van een voedzame met liefde bereide maaltijd, koken traditioneel vegetarisch Indiaas eten waarna de vaders en grootvaders het eten in het buffet plaatsen en het restaurant schoonmaken. Iedereen draagt bij en doet wat hij kan.

Het concept van de restaurants is geïnitieerd door een hinduïstische monnik Swami Shantanand Saraswathi (of Swamiji), uit India. Het eerste restaurant werd in 1984 in Maleisië opgericht en van daaruit spreidde de keten zich uit naar Australië, India en Singapore. Het achterliggende idee van de monnik was om de mensheid door middel van kunst te dienen en voedsel voor iedereen beschikbaar te stellen. De restaurants zijn er voor de hele gemeenschap. Er is kunst aanwezig en soms worden er dans- of klassieke muziekvoorstellingen opgevoerd. Annalakshmi verwelkomt iedere gast en iedereen mag betalen wat zijn of haar hart ingeeft. Op deze manier krijgen mensen de kans om vrijgevig te zijn en een ‘nobele daad’ te verrichten door te betalen voor de maaltijden voor de minder fortuinlijke mensen in de gemeenschap en hier niets voor terug te verwachten.

Op de website van Annalakshmi in Perth, Australië wordt de missie van het restaurant verder uitgelegd. “Voedsel is essentieel voor ieders bestaan. We zijn echter gelimiteerd in wat we kunnen consumeren.” De verdeling van middelen is erg scheef in de wereld. Er wordt veel voedsel verspild en niet iedereen kan iedere dag een voedzame maaltijd nuttigen. Arun, de manager van Annalakshmi in Perth vertelt: “De toegewijden aan Annalakshmi komen uit alle lagen van de bevolking en werken vrijwillig in de restaurants naast hun gewone werk. Daarnaast steunen de toegewijden ook het werk in de ashram in India waar voedsel en medische zorg aan de allerarmsten worden gegeven.”

Bij Annalakshmi wordt het eten met liefde bereid waarbij een duidelijk besef leeft dat dienstbaarheid en het zorgen voor de medemens centraal staat. Annalakshmi is de hinduïstische godin van het eten en van de overvloed. Een gezegde dat van haar is afgeleid ‘de Gast is de God’ staat centraal in de filosofie van de keten. Het zorgen voor de medemens is een voorrecht — dienen, houden van en geven. Elk gerecht of elke drank met liefde en overgave bereid is heerlijk en voedzaam. Niet vanwege het recept en rijke ingrediënten maar door de bovenpersoonlijke filosofie erachter.

Voor meer informatie zie:

<http://www.annalakshmi.com.au/frame.php?site=/mission/>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Annalakshmi>.

Rectificatie

‘Uitsterven van koraalriffen, zijn er innerlijke of uiterlijke oorzaken?’ *Lucifer*-6, 2012.

In het artikel ‘Uitsterven van koraalriffen, zijn er innerlijke of uiterlijke oorzaken?’ in *Lucifer*, jaargang 34, nummer 6, december 2012, blz. 111 staat dat de hedendaagse taxonomie koralen in het dierenrijk plaatst op basis van een aantal uiterlijke kenmerken zoals de dikte van de celwand, enzovoort.

Dit moet ‘het ontbreken van een celwand’ zijn aangezien dieren alleen een celmembran hebben, die vele malen flexibeler is dan een celwand. Het ontbreken van een stevige celwand maakt dat organismen uit het dierenrijk veel beweeglijker kunnen zijn, wat kenmerkend is in de stappen van de evolutie ten opzichte van het plantenrijk.

Redactie

Uw Vragen

Kunnen dieren denken?

Wat bedoelt u met ‘denken’?

Antwoord

Denken is het zien, het waarnemen van gedachten. En gedachten zijn reële, bestaande entiteiten, levende energieën, van een etherischere aard dan de stofelijke wereld. Het waarnemen daarvan noemen wij in de Theosofia ‘denken’, en dat vermogen hebben wij maar dieren nog niet. Het kan niettemin soms erop lijken alsof een dier kan denken. Dat geldt zeker voor de hogere zoogdieren, want die reiken met hun bewustzijn aan de grenzen van het menselijke, die zitten er als het ware tegenaan, zoals ook een menselijke Buddha reikt aan het goddelijke. Maar dieren kunnen nog niet denken.

Vraag

Is een volwassen aap zo’n grensgeval?

Antwoord

Zeker als we praten over mensapen zoals chimpansees, dan klopt het dat deze dieren op de grens tussen het dierlijk en menselijk bewustzijn zitten. Je zou ze half-mensen kunnen noemen; ze zijn nog niet helemaal mens, innerlijk nog niet ten volle mens.

Er zijn in de Natuur nergens scherp afgebakende grenzen. Die zijn er ook niet tussen twee Natuurrijken, zoals het dierenrijk en mensenrijk. Alle dingen vloeien in elkaar over. Alle innerlijke groei, alle groei van bewustzijn gaat geleidelijk. Volgens de Theosofia is het verst ontwikkelde dier in feite het dierlijke wezen *in* onze menselijke constitutie. Wij hebben dit dierlijke deel

nodig om ons als menselijk bewustzijn te belichamen. Het dient als de schakel tussen ons denkbewustzijn en ons lichaam: het is ons instinctieve bewustzijn, ons automatische bewustzijn dat je kunt africhten of ‘programmeren’, zoals je een hond dingen kunt aanleren. Dankzij dat dierlijke element in onze menselijke constitutie zijn we in staat om auto te rijden, te schakelen en gas te geven, en tegelijkertijd een gesprek te voeren. Dat is natuurlijk niet altijd aan te raden, maar het kan. Er zijn zelfs mensen die een gesprek met je kunnen voeren terwijl ze een brief uittypen. Dat typen is een bepaald automatisme dat ze zich hebben aangeleerd: ze hebben hun dierlijke natuur zodanig getraind dat het bijna automatisch gaat. Dat dierlijke element zit dus in ons allen. Het is voor ons een noodzakelijk instrument. Het is zoals gezegd het verst gevorderde wezen binnen het dierenrijk en daarom is het in staat om een dienstbaar onderdeel te zijn in onze menselijke constitutie.

Maar ook dat dierlijke wezen denkt nog niet. Het kan nog niet over zichzelf denken als een ‘zelfstandig kiezend wezen’, het is nog niet zo zelf-bewust als wij zijn. Relatief gezien is er een vaag zelf-besef. Maar dat zelf-besef is veel en veel minder sterk dan in de mens. Nu zit daar nog een essentiële theosofische gedachte achter: *alles in de Natuur is relatief*. Een goddelijk wezen bezit een veel groter zelfbewustzijn dan een mens, want hij heeft een veel helderder en dieper inzicht in wat hij in wezen is. In vergelijking met de goddelijke wezens hebben wij mensen nauwelijks zelf-bewustzijn, we zijn ons nog nauwe-

lijks bewust van de diepere reikwijdtes van onze Hogere Natuur. Het is puur een kwestie van verhoudingen, hoe ver een wezen is gevorderd op het pad van innerlijke groei.

Vraag

Is de mens dan uniek?

Antwoord

Mensen behoren volgens de Theosofia tot een ander Natuurrijk dan het dierenrijk, we zitten als het ware één klas hoger in de kosmische school, en in die zin zijn we ‘uniek’ ten opzichte van alle dieren. Toch zijn we gelijkwaardig. Een kleuter in groep 1 kan nog niet met wiskunde uit de voeten en een leerling van de middelbare school wel, maar dat wil niet zeggen dat ze essentieel anders zijn. Immers, als die kleuter zijn best doet en de basisschool doorloopt, zal hij ook in staat zijn wiskunde te begrijpen.

Ook de dierlijke wezens zullen hun sluimerende menselijke capaciteiten gaan ontwikkelen, en, als ze er rijp voor zijn, een start maken als mens. Alleen, dat zal volgens de Theosofia niet meer in deze belichaming van onze planeet Aarde gebeuren, maar in de volgende. Als onze huidige Aarde zijn huidige levensperiode heeft afgerond, die bestaat uit zeven grote evolutiefasen, sterft hij, en maakt dan een lange rustperiode door. En zal dan weer opnieuw als planeet geboren worden. En in die nieuwe toestand zullen de huidige dieren, althans de verst ontwikkelde dieren, het punt bereiken waarop wij waren in het begin van deze planetaire levensperiode: beginnende mensen.

Er is dus geen essentieel verschil. We zeggen ook niet dat een mens meer waard is dan een dier, net zomin als een leerling op de middelbare school meer waard is dan een leerling op de basisschool. Dit zijn misschien vreemde gedachten voor wie net kennismaakt met de Theosofia, maar volgens ons zijn ze toch heel logisch. Je kan er geen speld tussen krijgen, althans dat vinden wij, en tegelijk drukken we u op het hart: geloof ons niet maar denk er zelf over na! Want met blind geloven schiet niemand iets op.

Stamcellen geven ‘opfriscursus’

We ontvingen de volgende vragen. Hier en daar is de tekst van de vragensteller samengevat.

Onderzoekers hebben ontdekt dat stamcellen in staat zijn om witte bloedcellen in diabetespatiënten een ‘opfriscursus’ te geven. Hoe is dit proces van deze stamcelbehandeling theosofisch uit te leggen? Is het zo dat de stamcellen die op embryonaal gebied het âtmische in ons vertegenwoordigen, het grondpatroon leggen voor andere cellen?

Antwoord

De vragensteller komt volgens ons al met het theosofische antwoord: stamcellen zijn in staat als model te dienen voor gewone cellen, omdat het bewustzijn van een stamcel in zekere mate universeel van aard is. Hun universele aard blijkt uit de functies die ze in ons lichaam vervullen. Maar voordat we op deze theosofische verklaring doorgaan, beschrijven we eerst het onderzoek waar de vragensteller naar verwijst. Een onderzoek dat inderdaad heel interessante kanten heeft.

De onderzoekers waren op zoek naar een alternatieve behandeling van mensen

met ‘type 1 diabetes’. Type 1 diabetes is een auto-immuunziekte, oftewel: de cellen van ons afweersysteem vallen bepaalde lichaamscellen aan. Er is iets mis met hun onderscheidingsvermogen. In dit geval zijn de aanvallen gericht op bepaalde alveesklieercellen die zorgen voor de productie van insuline. Omdat die cellen worden uitgeschakeld, moeten de meeste patiënten dagelijks insuline spuiten, wat heel nauwkeurig gedoseerd moet worden.

Naast ‘type 1’ is er ook ouderdomsdiabetes: deze komt vele malen vaker voor en lijkt andere oorzaken te hebben. In tegenstelling tot ouderdomsdiabetes, kan ‘type 1’ op elke leeftijd tot ontwikkeling komen.

De oorzaak van auto-immuunziekten is nog onbekend. We weten niet waarom onze witte bloedcellen bepaalde eigen cellen als gevaarlijk gaan zien. Ondertussen tracht men middelen te vinden die de immunoreactie kunnen verzwakken of stoppen.

Enkele onderzoekers bedachten het volgende: kunnen de witte bloedcellen van diabetespatiënten misschien een ‘opfriscursus’ krijgen, door ze in directe aanraking te brengen met gezonde stamcellen? Hun hoop was dat die stamcellen – die afkomstig zijn van de navelstreng van baby’s – een zodanige invloed zouden hebben dat de witte bloedcellen weer het onderscheid leren tussen eigen lichaamscellen en gevaarlijke indringers. Inderdaad, het idee van een opfriscursus.

Het onderzoek

Hoe ging het experiment? Bij vijftien patiënten werd het bloed buiten het lichaam geleid, en naar een plaat gevoerd die bedekt was met stamcellen.⁽¹⁾ Die stamcellen waren uit navelstrengbloed geïsoleerd omdat het technisch moeilijk is ze uit het lichaam van de patiënt zelf te halen. Voor dit onderzoek werden

trouwens de celkenmerken van baby en patiënt niet *gematcht*, zoals bijvoorbeeld wel gebeurt bij bloedtransfusie. De gebruikte baby-stamcellen zaten stevig aan de bodem gehecht en konden niet in de bloedstroom raken, en daarom ook geen afstotingsreacties opwekken. Wel was er gedurende enkele uren een direct contact tussen deze stamcellen en de witte bloedcellen. Daarna werden de witte bloedcellen weer in het lichaam van de patiënt gebracht.

Het resultaat was: bijna alle patiënten gingen meer insuline aanmaken. Dat effect bleef, zolang als de onderzoekers metingen verrichtten: gedurende veertig weken. De ‘opfriscursus’ bleek dus inderdaad een zeker effect te hebben. Of dat effect langer duurt dan veertig weken, kunnen we natuurlijk nog niet zeggen.

Dit onderzoek trok de aandacht van veel medici, omdat je op deze manier geen vreemde stamcellen in het lichaam van de zieke hoeft te brengen. Dat laatste roept altijd afstotingsreacties op. Tegelijk is het goed om te beseffen dat dit experiment, bij zo’n kleine groep patiënten uitgeprobeerd, nog weinig of niets zegt over de uiteindelijke geschiktheid en veiligheid van de behandeling. We praten over ‘uitprobeer-onderzoek’.

Universele en half-universele celwezens

Laten we deze feiten vanuit het bewustzijnsuitgangspunt van de Theosofia bekijken: elke cel is het lichaam van een bewust – maar niet *zelf*bewust – levend wezen.

Er zijn vele typen celwezens, sterk verschillend van karakter en ontwikkelingsniveau, maar in alle gevallen gaat het om wezens die instinctmatig de ‘bevelen’ van de menselijke ziel volgen. Al deze celwezens communiceren intensief met elkaar — een feit dat door de biologen is bevestigd. Alleen kan-

kerzellen trekken zich weinig aan van de boodschappen van hun buurcellen. In dit experiment werd gewerkt met bloed-stamcellen: ze zijn, zoals gezegd, universeler van aard dan cellen met één taak, de zogenoemde gespecialiseerde cellen. Toch zijn ze duidelijk minder universeel dan de embryonale stamcellen waarover de vragensteller spreekt. Embryonale stamcellen kunnen uitgroeien tot alle celtypen en kun je daarom *átmisch* noemen, terwijl deze bloed-stamcellen enkel kunnen uitgroeien tot witte bloedcellen, rode bloedcellen en bloedplaatjes. Ze zijn als het ware half-universeel, binnen de hiërarchie van celbewustzijn. In de wetenschap worden ze ‘multipotent’ genoemd. In elk orgaan van ons lichaam zit een klein aantal van die half-universele stamcellen. Ze bewaken de harmonie binnen dat orgaan. Als er een tekort aan een bepaald celtype ontstaat, kunnen deze stamcellen zich gaan delen om dat tekort aan te vullen. Ze hebben een beschermende, behoudende functie.

Wat gebeurt er theosofisch gezien?

Nu blijkt uit dit experiment dat deze stamcellen ontspoorde cellen weer op het rechte pad kunnen brengen. Je zou het kunnen vergelijken met het corrigeren van de instellingen van een apparaat. Of met de invloed die een krachtige magneet heeft op het magnetisme van kleine stukjes ijzer. Zo’n krachtige magneet kan al deze minimagneten met de ‘neuzen’ naar één kant toe laten wijzen. Dat maakt dit experiment zo bijzonder interessant: stamcellen blijken de cellen die onder hun leiding staan, weer in het gareel te kunnen krijgen, dus voor het algemene belang te laten werken. De ondergeschikte cellen ijken instinctmatig hun gedrag aan de stamcellen.

Maar wat als niet meer het leidende bewustzijn van de mens de aansturing doet maar stamcellen van een ander mens, die met opzet in de leef sfeer van een mens worden gebracht om daar de leiding te nemen? Het lijkt mij dat dit niet goed is. In eerste instantie lijkt het dat men de patiënt helpt, maar de opgebouwde disharmonie zal later, dat wil zeggen in volgende levens, gecorrigeerd moeten worden.

Antwoord

De in het onderzoek gebruikte stamcellen kwamen inderdaad van andere mensen, baby’s in dit geval. Het helende effect wordt niet door de vitaliteit van de patiënt zelf teweeggebracht maar door die van een ander.

Omdat de stamcellen van baby’s komen, zijn ze mogelijk zelfs extra vitaal. Je leunt als het ware op de krachten van een ander mens. Dat kun je doen, maar dan moet je er rekening mee houden dat als de invloed van de stamcellen is uitgewerkt, alle problemen weer terugkomen.

Uit de Theosofia volgt dat de fundamentele oorzaken van ziekten nooit in het lichaam zelf liggen, maar in het menselijk bewustzijn. Daar ontstond in het verleden een zekere mate van disharmonie, die zich na een bepaalde periode uitwerkt als een lichamelijke ziekte, zoals diabetes. Als we onze gedachtepatronen niet veranderen, zullen we steeds opnieuw vergelijkbare ziekteverschijnselen oproepen.

Ziekten zijn namelijk herstellingsprocessen. Ze hebben een functie. We zouden ziekten daarom eerder moeten begeleiden dan moeten bestrijden, zoals nu meestal gebeurt. Als je deze herstellingsprocessen totaal verhindert, moet de innerlijke disharmonie op een andere manier zijn uitwerking vinden. Daar schieten we niet veel mee op: de behandeling heeft dan hoogstens een

tijdelijk effect, zoals de vragensteller terecht zegt.

Kortom: we zijn het eens met de opmerkingen van de vragensteller, al zullen we nooit een advies geven aan anderen om medisch iets wel of niet te doen. In dit specifieke geval zou je als patiënt de keuze hebben tussen het spuiten van insuline – dat bijna alleen nog geproduceerd wordt door middel van DNA-recombinatie – en de hulp van stamcellen van de navelstreng van baby’s. Dergelijke keuzen zijn natuurlijk niet eenvoudig en vereisen een goede afweging in het licht van de kennis die je hebt. We kunnen dat voor een ander niet beoordelen. Dankzij de Theosofia kunnen we wel laten zien welke consequenties de verschillende keuzen hebben.

Is zo’n invloed van een stamcel van de ene mens op een witte bloedcel van de andere mens te vergelijken met de inspirerende invloed die wij mensen, via onze gedachten, op elkaar kunnen uitoefenen? Als wij mensen elkaar inspireren, zaaien wij gedachten bij andere mensen. Deze inspiratieve gedachten zijn vertegenwoordigers van onze hoogste idealen en inzichten. Is er verschil met de stamcelbehandeling? Is er bij de stamcelbehandeling wellicht sprake van ‘dwang’ of ‘slavernij’?

Antwoord

Zoals de vragensteller terecht zegt: bij de mens speelt altijd de vrije wil, terwijl celwezens instinctmatig handelen. Als wij op een *wijze* manier anderen willen inspireren, doen we dat zonder de wil of vrije keuze van de ander te overrompelen of overweldigen. Dan reiken we een aantal hints aan die een ander zelf kan onderzoeken. Als een gedachte veel waard is, zal dat vanzelf in de praktijk wel blijken, en zal onze toehoorder *zichzelf* overtuigen, wat de enige blijvende overtuiging is.

De invloed van de stamcellen op andere cellen is daarentegen een automatisch proces: de onderzoekers plaatsen twee groepen cellen bij elkaar die elkaar anders nooit zouden treffen. Hier zijn duidelijk de onderzoekers verantwoordelijk: de celwezens volgen slechts hun karakter. In die zin is het een heel ander proces dan het inspireren van onze medemensen.

Maar in één wezenlijk opzicht komen beide processen toch overeen: verder ontwikkelde wezens zijn het *model* waar minder ver ontwikkelde wezens zich naar richten. Dat is ook hun taak. We zien dat witte bloedcellen zich richten naar de harmonische invloed van de stamcellen. Precies wat wij mensen kunnen doen als we medemensen ontmoeten die we edel en nastrevenswaardig vinden.

Kortom, dit is een experiment dat veel te denken kan geven. We danken de vragensteller dat hij erop wees.

Referentie

1. www.kennislink.nl/publicaties/stamcelgeeft-opfriscursus.

Religie en extremisme

U zegt dat godsdiensten of religies uit de Theosofia voortvloeien. Kan het ook andersom zijn, dat de Theosofia uit de godsdiensten of religies is gehaald?

Antwoord

In feite kunt u zelf bepalen of dat wel of niet zo is. Als u de verschillende religieuze stelsels bestudeert en met elkaar vergelijkt, zult u merken dat ze veel overeenkomsten vertonen. Of u nu naar de oude godsdienst van de Egyptenaren kijkt of naar het Buddhisme of de Veda's; de kernideeën zijn steeds dezelfde. Elk van die stelsels gebruikt eigen symbolen en gelijkenissen, maar de uitleg van de grote levensvraagstuk-

ken zoals de werking van de kosmos en de ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling van de mens komen sterk met elkaar overeen. Je kunt dan denken: die godsdiensten lijken zo op elkaar, ze hebben het zeker van elkaar overgenomen. Maar wij menen – en ziet u dat gewoon als een stellingname – dat er op deze aarde een broederschap van hoogontwikkelde wezens bestaat die in hun bewustzijnsontwikkeling één stap verder ontwikkeld zijn dan de gemiddelde mensen. Zij hebben zich de kennis en wijsheid over het leven al veel meer eigen gemaakt. Ze hebben dan ook meer meesterschap over het leven. Deze ver ontwikkelde wezens zijn zo begaan met het lot van de mensen die nog niet zo ver zijn, dat zij voortdurend proberen die kernideeën die in de tijd onveranderlijk zijn gebleken, onder de aandacht van de mensen te brengen. Ze geven in elke cultuur en in elk tijds-gewricht stukjes van die universele kennis, de Theosofia, door middel van zogenaamde Boodschappers. Dat zijn hoogontwikkelde menselijke wezens die met een opdracht de wereld in zijn gestuurd. Sommigen daarvan kennen we allemaal: Jezus, Gautama de Buddha, Mohammed, Plato, Pythagoras, Lao-tse en nog vele anderen die niet zo bekend zijn.

Ze waren allemaal inspiratoren en Boodschappers van die groep van wezens die in spirituele ontwikkeling verder zijn dan wij. De Boodschappers brachten steeds dezelfde leringen, maar verpakten die in een vorm en presenteerden die op een manier die paste in de bestaande cultuur zodat de mensen die ideeën konden begrijpen.

Helaas is het zo dat heel vaak na een zeer korte tijd die ideeën niet meer zuiver worden doorgegeven. Daar zijn allerlei oorzaken voor. Vaak zie je dat mensen alleen die stukjes kennis vasthouden die ze aanspreken, of de kennis wordt

alleen ten behoeve van de eigen kring gebruikt en verborgen voor anderen. Ook in het Christendom kwam helaas al snel een proces van degeneratie op gang. Bij het Buddhisme is dat veel minder het geval geweest. De impuls voor het Buddhisme werd gegeven door de Boodschapper Gautama de Buddha. Op dit moment is het Buddhisme een van de meest zuiver bewaarde uitingen van de Theosofia, van de universele kern van alle religies. Zo verklaren wij de overeenkomsten tussen de religies maar u kunt gewoon zelf onderzoeken of dat voor u een plausibele aanname is of niet. Wij zeggen nadrukkelijk niet dat u ons moet geloven, we leggen het alleen aan u voor.

Vraag

Hoe komt het dat mensen die zich op de Koran richten extremistischer gedrag vertonen dan de mensen die volgens de Bijbel leven?

Antwoord

Laten we eerst eens kijken naar de betekenis van het woord extremisme. Wanneer mensen systematisch alles doen, en zelfs eventueel geweld gebruiken om hun eigen ideologie op te leggen aan de samenleving, dan spreken we van extremisme. Extremisten zijn in hun overtuigingen zozeer doorgeslagen dat ze de vrijheid van anderen om te denken of geloven wat ze willen niet meer respecteren en geen andere ideologie meer tolereren. Ze gaan geen enkel middel (inclusief terreur) uit de weg om hun eigen overtuiging aan anderen op te leggen. Lang niet elke (overtuigde) gelovige is dus een extremist. Extremisten vormen altijd een minderheid.

Er is nu veel aandacht voor islamitisch extremisme, maar uit de geschiedenis kennen we veel meer voorbeelden, ook binnen de christelijke traditie. Denk

bijvoorbeeld aan de kruistochten en de heksenverbrandingen. Dat was pure terreur. Of denk aan de dogmatische instelling van sommige wetenschappers, die collega's met 'vreemde' ideeën uit hun midden stoten. Of aan de vele politieke en economische varianten van extremisme, waarbij het welzijn van de mens ondergeschikt wordt gemaakt aan 'de theorie'.

De vraag is nu hoe extremisme kan ontstaan. In het algemeen is extremisme het gevolg van antropomorfisch denken. Dat wil zeggen dat je vanuit je persoonlijke 'ik' de wereld interpreteert. We kunnen dat illustreren met het op- en ondergaan van de zon. Je ziet de zon opgaan. Nu kun je zeggen dat de zon om de aarde draait. Dat is een antropomorfische interpretatie, waarbij je helemaal op je zintuiglijke waarneming afgaat. Maar in feite gaat de zon helemaal niet op en draait de aarde om

de zon. Dat is nu wel algemeen bekend. Als je nu blijft volhouden dat de wereld is zoals jij die ziet, dan doorzie je je eigen beperkingen niet. En iedereen is beperkt, niemand heeft een volledig ontplooid bewustzijn. Zodra je je afsluit voor andere meningen of interpretaties ontstaat er starheid in je denken. Dan wordt de eigen mening steeds belangrijker en dat kan leiden tot fanatisme. Wat soms kan uitlopen op onderdrukking en geweld, op extremisme.

Daarbij moet je ook betrekken dat elke beschaving zijn cyclische hoogte- en dieptepunten kent. De middeleeuwen bijvoorbeeld waren voor Europa een donker tijdperk. De islamitische wereld was in die tijd veel spiritueler. Een van de bronnen voor de renaissance van Florence kwam dan ook van islamitische denkers. Nu zien we dat in sommige streken waar de Islam heerst, eenzelfde soort spirituele onvruchtbaar-

heid en onverdraagzaamheid heerst. Maar dat hoeft niet zo te blijven. De Islam in zichzelf is niet extremistisch; het zijn de mensen die de leringen extremistisch uitleggen en daarbij vaak heel ver van de oorspronkelijke Bron afdwalen. Immers, in de Koran staat dat er geen dwang in de godsdienst mag zijn.

Nogmaals, elke godsdienstige stroming, elke ideologie heeft extremistische uitwassen. Maar de oorzaak moeten we niet in die godsdienst of in die ideologie zoeken. De oorzaak zit in een verkeerd gebruik van het denkvermogen. Wie echter de eenvoudige maar wijze regel toepast 'onderzoek alles en behoud het goede', zal zijn gedachten altijd onderzoekend, open en dus ongekristalliseerd houden.

Activiteiten Agenda

Bezoek het Blavatskyhuis op wereldreis door eigen stad in Den Haag

Op zondag 24 maart staan de deuren van het Blavatskyhuis in Den Haag open voor de deelnemers aan de wereldreis door eigen stad. Dit evenement wordt elk jaar georganiseerd in het kader van 21 maart, de door de Verenigde Naties uitgeroepen Internationale Dag tegen Rassendiscriminatie.

Wereldreis in eigen stad is voor Hagenaars en niet Hagenaars. Zij kunnen de vele culturele, religieuze en vredesorganisaties die de stad rijk is bezoeken. Het is een dag om meer te weten te komen over hoe anderen in het leven staan.

Daarom is het Theosofisch Genootschap al voor de derde keer op rij een van de 'wereldplekken'. Een mooie gelegenheid dus om met vrienden of familie een bezoekje te brengen, naar een presentatie te luisteren, en een goed gesprek te voeren met een van onze medewerkers.

Hou deze websites in de gaten:

<http://www.stichtingisis.org/index.php>

<http://wereldreisdooreigenstad.wordpress.com/>

Lezingen in maart 2013

DEN HAAG

Zijn we ons brein?

De mysteriën van het Bewustzijn

Er vindt momenteel een belangrijke discussie plaats in onze samenleving, waarvan de uitkomst bepalend zal zijn voor het toekomstige innerlijke en uiterlijke welzijn van alle groepen in onze maatschappij. Die discussie kunnen we eenvoudig beschrijven als: zijn we ons brein, of hebben we ons brein? Komt ons bewustzijn voort uit onze zenuwcellen, of stuurt ons menselijk bewustzijn die cellen juist aan? Welke van de twee visies stemt overeen met onze eigen ervaringen, met onze inzichten en onze logica? De Theosofia gaat nadrukkelijk uit van bewustzijn als de achterliggende oorzaak van alle verschijnselen in de kosmos, waaronder de mens. Maar wat is dan dat bewustzijn dat we zijn? In deze vier lezingen wordt u uitgenodigd tot een groots avontuur: uw bewustzijn te onderzoeken, om zodoende een visie op te bouwen waarin alle aspecten van ons mens-zijn hun juiste plaats hebben. Een visie die bovenal een groots vooruitzicht geeft op onze toekomst als mens, en de spirituele leidraad kan worden voor een ander type maatschappij.

06 maart	Hoe ontstaan onze hersenen?
13 maart	Diepere visie op geheugen, instinct en geweten
20 maart	De strijd om Hoofd en Hart
27 maart	Hoe beïnvloedt ons bewustzijn onze hersenen?

OVERIGE STEDEN

De innerlijke strijd in de *Bhagavad-Gîtâ*

De *Bhagavad-Gîtâ* is onderdeel van een van de grote heldenverhalen van India, de Mahâbârata.

Deze gaat over de strijd tussen de Kuru's en de Pândava's, die onderlinge familiebanden hebben.

Dit soort verhalen zijn niet louter een beschrijving van een historisch conflict, maar proberen bepaalde ideeën over praktische ethiek aan ons over te dragen. In de *Bhagavad-Gîtâ* staat de gedachtewisseling centraal tussen Arjuna, een van de prinses van de Pândava's en de menner van zijn strijdwagen, Krishna. Arjuna staat symbool voor de

zoekende mens en Krishna voor het hogere deel in zijn bewustzijn.

Voor mensen die diep in zichzelf het besef hebben dat er een 'betere versie' van henzelf mogelijk moet zijn, dan waar ze nu uitdrukking aan geven, is de *Bhagavad-Gîtâ* nog steeds buitengewoon actueel. Iedereen die bepaalde trekken en gewoonten bij zichzelf wil veranderen, weet zelf hoe lastig dat is — het vergt 'innerlijke strijd'. De *Bhagavad-Gîtâ* is met name zo interessant, omdat er heel praktische suggesties worden gedaan hoe je met die innerlijke strijd kunt omgaan in het leven van alledag. Bijvoorbeeld: *Het is beter zijn eigen plicht, zij het ook onvolkomen, te verrichten, dan de plicht van een ander volmaakt te volbrengen. Het is beter te gronde te gaan bij het vervullen van zijn eigen plicht, want de plicht van een ander is vol gevaar.* Ten slotte biedt de *Bhagavad-Gîtâ* een hoopvol uitzicht: het succesvol realiseren van de 'betere versie' van onszelf door de – innerlijke – beoefening van Yoga en het bereiken van harmonie met onze medemensen.

03 maart	Eindhoven
06 maart	Middelburg
12 maart	Arnhem
15 maart	Amsterdam
19 maart	Utrecht
26 maart	Rotterdam
27 maart	Leiden

Lezingen in april 2013

DEN HAAG

De innerlijke strijd in de *Bhagavad-Gîtâ*

Zie de algemene uitleg hiernaast.

In de eerste lezing staat de strijd tussen het betere, hogere deel en het lagere in de mens centraal.

De daarop volgende lezingen gaan over het pad van zelfoverwinning door eenwording met het Hoger Zelf — ofwel Yoga.

Krishna legt aan de zoeker Arjuna uit hoe je in het leven van alledag kunt werken aan harmonie met je medemensen. En hoe je de tweestrijd in jezelf kunt overwinnen. Hij bouwt zijn lessen in Yoga – eenwording – op in de achttien hoofdstukken die het gedicht telt. En dan blijkt dat Yoga uit vele facetten bestaat. Karma-Yoga is eenwording door handeling, bij Râja-Yoga ligt het accent op het

leren beheersen van je denken en Jnâna-Yoga is gericht op het ontwikkelen van kennis en wijsheid. Krishna onderwijst aan Arjuna de kenmerken en de waarde van deze facetten en via hem aan elke zoekende mens.

03 april	De innerlijke strijd tussen Goed en Kwaad
10 april	Overwinning door Karma-Yoga
17 april	Overwinning door Râja-Yoga
24 april	Overwinning door Jnâna-Yoga

De lezing geeft op eenvoudige wijze praktische aanwijzingen hoe we dat Pad kunnen bewandelen.

03 april	Middelburg
07 april	Eindhoven
09 april	Utrecht
12 april	Amsterdam
16 april	Arnhem
23 april	Rotterdam
24 april	Leiden

Zie www.stichtingisis.org
voor het complete
lezingenoverzicht

OVERIGE STEDEN

De mystieke weg van groei — het Bodhisattva-ideaal

In het Tibetaanse Buddhisme wordt een Bodhisattva nog hoger geacht dan een Buddha, terwijl een Bodhisattva nog niet het Buddhaschap bereikt heeft. Dat klinkt merkwaardig, maar deze devotie voor de Bodhisattva is niet zonder reden. Die reden ligt in het mededogen.

Er zijn namelijk wezens die zich uit het aardse tranendal kunnen terugtrekken. Ze zijn zo spiritueel en zo onthecht, dat ze Nirvâna zouden kunnen betreden. Ze doen dat echter niet, omdat ze in de aardse contreien willen achterblijven om hun medemensen te kunnen helpen.

Wellicht lijkt het alsof deze grootse mensen – Bodhisattva's – erg ver van ons dagelijkse bewustzijn afstaan. Maar dat is niet het geval. In de lezing zal duidelijk naar voren komen dat ieder van ons in de geest van een Bodhisattva kan denken en handelen. We kunnen mededogend in het leven staan.

Het is dit mededogen waardoor we groeien in bewustzijn. Hierdoor ontwikkelen we onontgonnen terreinen in ons eigen bewustzijn. Nieuwe, mystieke vermogens worden actief. Maar tegelijkertijd groeien we ook in besef van verbondenheid met onze medemensen.

Deze mystieke weg van groei is voor iedereen te begaan.

Lucifer-artikelen over rechtspraak (vervolg van bladzijde 22)

In *Lucifer* hebben we al verschillende artikelen gepubliceerd over de theosofische visie op criminaliteit en strafrecht. Enkele van die artikelen zijn:

- H. Bezemer, 'Naar een mystieke rechtspraak, een uniek proefschrift besproken', jaargang 33, juni 2011, nummer 3, blz. 48.
- H. Bezemer en B. Peeters, 'Jacques Claessen en de humanisering van het misdaadrecht', jaargang 33, december 2011, nummer 6, blz. 76.
- H.C. Vermeulen, 'De theosofische visie op zinloos geweld', jaargang 19, oktober 1997, nummer 5, blz. 150.
- R.L. Goor, 'Het failliet van de dikke muren', jaargang 12, oktober 1990, nummer 5, blz. 155.
- B. Voorham, 'Voor wie is dat slot?', jaargang 11, juni 1989, nummer 3, blz. 68.
- B. Voorham, 'Misdadpreventie', jaargang 7, december 1985, blz. 165.

De genoemde artikelen zijn digitaal aan te vragen bij het secretariaat van *Lucifer*, luciferred@stichtingisis.org.

Lucifer®

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters,
Rob Goor

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactieadres: Joke de Jong-van Wijk,
Mosselkreekstraat 53,
4335 TG Middelburg,
Tel. 0118-436394
(b.g.g.: 070 - 346 15 45)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het recht voor om ingekomen stukken te selecteren en in te korten.

Abonnementen: Kunnen op ieder gewenst tijdstip ingaan, gelden voor het hele kalenderjaar en worden automatisch verlengd, indien ze niet voor 1 december van het lopende abonnementsjaar schriftelijk zijn opgezegd. Dit is niet van toepassing op cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijzen:
Papieren abonnement
€ 25,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 20,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 3,75
Prijswijzigingen voorbehouden,
Triodos bank 786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruyterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het contactformulier op deze site.

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor International Study-centre for Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het vormen van een kern van Universele Broederschap, door het bestuderen en verspreiden van kennis over de geestelijke achtergrond van mens en kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen, lezingen, ondersteuning bij waarheids-onderzoek, het uitgeven, verkopen en uitlenen van boeken en tijdschriften, en het stimuleren van de praktische toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie boven-religieus en boven-politiek, en ontvangt geen overheidssubsidie. Alle werkzaamheden van Stichting I.S.I.S. worden verricht op basis van vrijwilligheid. De organisatie kent geen betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk voor enigerlei verklaring of mening, die in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut beogende instelling, ANBI nummer: 50872.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

"... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ..."

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)